

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM VE ORTAÖĞRETİMDE GÖREV YAPAN MÜZİK
ÖĞRETMENLERİNİN BAĞLAMA KULLANIMLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
HALİS IŞIK**

ANKARA-2008

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM VE ORTAÖĞRETİMDE GÖREV YAPAN MÜZİK
ÖĞRETMENLERİNİN BAĞLAMA KULLANIMLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
HALİS İŞİK**

**Danışman
Yrd. Doç. Erdal TUĞCULAR**

ANKARA-2008

JÜRİ ÜYELERİ İMZA SAYFASI

HALİS IŞIK'ın “İlköğretim ve Ortaöğretimde Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Bağlama Kullanımlarının İncelenmesi” başlıklı tezi 29.Aralık.2008 tarihinde, jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Yrd. Doç.Dr. Erdal TUĞCULAR

Üye (Tez Danışmanı):

Doç. İsmet DOĞAN

Üye :

Yrd. Doç.Dr. Melek ÇAKMAK

Üye :

TEŞEKKÜR

İlköğretim ve Ortaöğretimde Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Bağlama Kullanımlarının İncelenmesi amacıyla hazırlanan bu tezde;

Desteğini her an yanımda hissettiğim, araştırma süresince gerekli titizliği ve yardımı gösteren tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Erdal TUĞCULAR'a;

Araştırma için gereken bilgilere ulaşmamı sağlayan ve anketin istenilen şekilde uygulanabilmesi için zemin yaratan değerli müzik öğretmenlerine, bu süreçte maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme, arkadaşlarım Can CENGİZ ve Arş. Gör. Fatih BİNGÖL'e destek ve yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

İLKÖĞRETİM VE ORTAÖĞRETİMDE GÖREV YAPAN MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN BAĞLAMA KULLANIMLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Halis IŞIK

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ANKARA 2008**

ÖZET

Bu araştırma, İlköğretim ve Ortaöğretimde Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Bağlama Kullanımının İncelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini, İlköğretim ve Ortaöğretimde görevli müzik öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Türkiye'nin her coğrafi bölgesinden 10 müzik öğretmeni olmak üzere toplam 70 müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen verilere anket yolu ile ulaşılmıştır. Anket formlarından elde edilen bilgiler frekans ve yüzde kullanılarak tablolastırılmıştır.

Araştırma sonucunda, öğretmen görüşleri doğrultusunda, müzik öğretmenlerinin genel müzik eğitiminde dersi içi ve ders dışı etkinliklerde bağlama kullanımının düzeyi ve amaçları, öğrencilerin bağlamaya olan ilgileri, bağlamanın müzik derslerinde işlenmeye uygunluğu ve müzik eğitime sağladığı katkı saptanmıştır. Araştırmada, varılan sonuçlara dayalı olarak ortaya konulan öneriler sunulmuştur.

Bilim Kodu : Güzel Sanatlar Eēitimi Anabilim Dalı
Müzik ēretmenliēi Bilim Dalı

Anahtar kelimeler : Genel Müzik Eēitimi, Müzik ēretmeni, Baēlama Kullanımı

Sayfa Adedi : 73

Tez Yneticisi : Yrd.Doē. Erdal TUēCULAR

**AN ANALYSIS OF THE MUSIC TEACHERS' USE OF BAGLAMA IN
PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION**

MASTER'S THESIS

Halis IŞIK

**GAZI UNIVERSITY
EDUCATIONAL SCIENCES INTITUE
ANKARA 2008**

ABSTRACT

In this study, the teachers' use of baglama in primary and secondary education in Turkey was analyzed.

The population of the study is the music teachers working in primary and secondary schools. The sample consisted of 70 music teachers who were drawn from 7 different geographical regions of Turkey. The data was collected through a questionnaire. The data acquired through the questionnaire was analyzed by means of percentage and frequency values and shown in tables.

In the result of the study, the level of the use of baglama in classroom and the other activities in primary and secondary music education, the students' interest in baglama, and the appropriateness of baglama for music lesson and the contributions of the use of baglama in music class were determined. In light of the results, suggestions were also made.

Science Code : Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı

Key words : General Music Education, Music Teacher, Use of Baglama

Number of pages : 73

Thesis Advisor : Yrd.Doç. Erdal TUĞCULAR

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ İMZA SAYFASI.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x

BÖLÜM 1

GİRİŞ.....	1
1.1. Eğitim.....	1
1.2. Sanat Eğitimi.....	4
1.3. Müzik Eğitimi.....	6
1.4. Genel Müzik Eğitimi.....	9
1.5. Çalgı Eğitimi.....	13
1.6. Bağlama Eğitimi.....	15
1.7. Bağlama Çalım Teknikleri.....	19
1.8. Mesleki ve Özenen Müzik Eğitiminde Bağlama Öğretimi.....	20
1.9. Genel Müzik Eğitiminde Müzik Derslerindeki Çalgı Kullanımı.....	22
1.10. Türkiye’de Müzik Öğretmenliği Eğitimi.....	23
1.11. Problem Durumu.....	25
1.12. Problem Cümlesi.....	25
1.13. Alt Problemler.....	26
1.14. Araştırmanın Amacı.....	26
1.15. Araştırmanın Önemi.....	26
1.16. Sınırlılıklar	27
1.17. Varsayımlar.....	28
1.18. Terimler ve Kısaltmalar.....	29

BÖLÜM 2

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	30
--------------------------	----

BÖLÜM 3

YÖNTEM.....	34
3.1. Araştırmanın Modeli.....	34
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	34
3.3. Verilerin Toplanması.....	35
3.4. Verilerin Analizi.....	36

BÖLÜM 4

BULGULAR ve YORUMLAR.....	38
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	38
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	44
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	46
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	51

BÖLÜM 5

SONUÇ ve ÖNERİLER	
5.1. Sonuçlar.....	53
5.2. Öneriler.....	56

KAYNAKÇA	58
EKLER	63
EK1: Müzik Öğretmenlerine Uygulanan Anket Formu.....	63
EK2: Grafikler	
2.1: Müzik Öğretmenlerinin İlköğretim Kurumlarında Bağlama Kullanma Durumu.....	67
2.2: Müzik Öğretmenlerinin Ortaöğretim Kurumlarında Bağlama Kullanma Durumu.....	67
2.3: Grafik 3.3: Müzik Öğretmenlerinin İlköğretim Kurumlarında Bağlamayı Ders Dışı Etkinliklerde Kullanma Durumu.....	68
2.4: Müzik Öğretmenlerinin Ortaöğretim Kurumlarında Bağlamayı Ders Dışı Etkinliklerde Kullanma Durumu	68
2.5: Verilen Bağlama Eğitiminin Yeterliliğine İlişkin Müzik Öğretmeni Görüşleri.....	69
2.6: Müzik Öğretmenlerinin Mezun Olduktan Sonra Bağlama Çalma Düzeyleri.....	69
2.7: Öğrencilerin Bağlama Öğrenmeye Karşı İlgi Düzeyleri.....	70
2.8: Bağlamanın Müzik Derslerinde İşlenmeye Uygunluğu.....	70
2.9: Bağlamanın Müzik Öğretmenlerinin Meslek Yaşamlarına Katkısı.....	71
EK3: Müzik Öğretmenliği Lisans Ders Programı Tablosu.....	72

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 4.1: Müzik Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Öğretim Kademesine Göre Sayısal Dağılımları.....	38
Tablo 4.2: Müzik Öğretmenlerinin Eğitimini Aldıkları Anaçalgılara Göre Sayısal Dağılımları.....	39
Tablo 4.3: Müzik Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları İllere Göre Sayısal Dağılımları.....	40
Tablo 4.4: Müzik Öğretmenlerinin Görev Sürelerine Göre Sayısal Dağılımları.....	41
Tablo 4.5: Müzik Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Üniversitelere Göre Sayısal Dağılımları	42
Tablo 4.6: Müzik Öğretmenlerinin İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Bağlama Kullanma Durumu.....	43
Tablo 4.7: Müzik Öğretmenlerinin Bağlamayı Kullanma Amaçları.....	44
Tablo 4.8: Müzik Öğretmenlerinin İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Ders Dışı Etkinliklerde Bağlama Kullanma Durumu.....	45
Tablo 4.9: Müzik Öğretmenlerinin Bağlamayı Ders Dışı Etkinliklerde Kullanma Amaçları.....	45
Tablo 4.10: Müzik Öğretmenlerinin Bağlama Eğitimi Alma Durumları.....	46

Tablo 4.11: Verilen Bağlama Eğitiminin Yeterliliğine İlişkin Müzik Öğretmeni Görüşleri.....	47
Tablo 4.12: Müzik Öğretmenlerinin Mezun Olduktan Sonra Bağlama Çalma Düzeyleri.....	48
Tablo 4.13: Müzik Öğretmenlerinin Mezun Olduktan Sonra Bağlama Çalma Düzeylerini Geliştirme Durumu.....	48
Tablo 4.14: Müzik Öğretmenlerinin Bağlamaya Sahip Olma Durumları.....	49
Tablo 4.15: Müzik Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okullarda Bağlama Bulunma Durumu.....	49
Tablo 4.16: Müzik Öğretmenlerinin Bağlama Öğretme Durumu.....	50
Tablo 4.17: Bağlama Eğitimi Veren Müzik Öğretmenlerinin Öğrettikleri Düzenler.....	50
Tablo 4.18: Öğrencilerin Bağlama Öğrenmeye Karşı İlgi Düzeyleri.....	51
Tablo 4.19: Bağlamanın Müzik Derslerinde İşlenmeye Uygunluğu.....	51
Tablo 4.20: Bağlamanın Müzik Öğretmenlerinin Meslek Yaşamlarına Katkısı.....	52

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Eğitim

Doğaya, topluma, insana, kültüre, sanata, özetle tüm varlık, bilgi ve değerler alanına yönelik öğretim, tanıtım, tecrübe, eylem ve her türlü eğitsel etkinlik ve durumları ifade etmek üzere kullanılan “eğitim” kavramı zengin bir içeriğe sahiptir. Eğitimciler ve eğitim üzerine düşünenler, eğitimin en genel anlamdaki tanımını “insanları belli amaçlara göre yetiştirme şeklinde” yapmaktadırlar (Değirmencioğlu, 1997: 1).

Ertürk’e göre eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir. Fidan’a göre eğitim, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Eğitim; fiziksel uyarımlar sonucu beyinde bio-kimyasal değişiklikler oluşturma sürecidir. Oğuzkan’a göre eğitim yeni kuşakların toplum yaşayışlarındaki yerlerini almak için hazırlanırken, gereken bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliğidir.

Eğitim insanlığın doğuşundan beri olagelmıştır, günümüzde de uygarlık düzeyi ne olursa olsun her toplumda süregelmektedir. Nüfusu sınırlı olan ilkel bir kabilede, insanoğlu bir taraftan ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığı araçları geliştirmeye çalışmış, bir taraftan da toplumdaki çocuk, genç ve diğer yetişkinlere, örgün olmayan bir eğitim vermiştir. Böyle toplumda birey, canlı-cansız çevre ile etkileşim yoluyla öğrenmiştir ve öğrenmektedir. Öğrenmenin olduğu her durumda, insan davranışlarını değiştiren bir eğitim sürecinden söz edilebilir (Varış, 1998: 3).

Tarihte vücut bulmuş her medeniyet, her toplum kendine has bir yetiştirme süreci oluşturmuştur. Hatta bugün şahit olduğumuz mesleki teşekküller, vakıflar,

şirketler ve benzeri kuruluşlar sosyal yapının unsurudurlar. Bunlar idealleri, amaçları doğrultusunda eğitime katkıda bulunurlar. İnsanın, ilişkiler çerçevesinde gelişimi, sosyal mirasa sahip olması bir eğitim işidir. Onun gönül dünyası da, irfana ulaşması da eğitimin tezgahında dokunur. Eğitimin önemli bir boyutu da milletlerarası ilişkilerde cereyan eder. Nasıl gruplar arası ilişkilerin kendine has bir eğitim misyonu varsa, milletlerarası etkileşimin de buna benzer bir eğitim değeri vardır. Görülüyor ki eğitim çok geniş bir anlama sahiptir. Sık sık kullanılan fiziki eğitim, ruhi eğitim, sosyal eğitim, geleneksel eğitim, müzik eğitimi vs. şeklindeki ifadelendirmeler de bu geniş kullanımın diğer boyutudur. Öyleyse eğitim dar, kısır inhisarcı ve ideolojik görüşlerle ele alınamaz. Aksine o bütün boyutlarıyla düşünülmeli derinliği genişliği dikkate alınarak verilmelidir (Tozlu, 2003: 157).

Bugün eğitime bütün toplumlarda muazzam bir bağlılık vardır. Eğitim gerçekte hayatı, medeniyeti mümkün kılan koruyan ve geliştiren sosyal yapının temel vasıtasıdır. Bu bakımdan eğitim sürekli idealleştirilir, farklı formlarda ifade edilir. Her toplumda eğitime duyulan ihtiyaç açıktır. Tartışılan bu değildir. Asıl tartışma konusu hangi tür eğitimi onaylamakla isabet edileceği hususudur. Eğitimin tabiatı amacını göz önünde bulundurarak hareket edildiğinde karşılaşılan önemli sorun budur (Tozlu, 2003: 158).

Eğitim, bireylere bilgi ve beceri kazandırmanın ötesinde, toplumun yaşamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek ölçüde ve nitelikte değer üretmek, mevcut değerlerin dağılmasını önlemek, yeni ve eski değerleri bağdaştırmak sorumluluğu taşır, bu değerler öğrencilerin davranışlarını ve dilek düzeylerini yine eğitim yoluyla etkilerler. Keza bireylerde eğitim düzeyi, fikir, duygu ve ahlaki tutumlar geliştikçe, çocuklara ve gençlere verilen eğitimde, esasta seviye kazanır, gelişir (Varış, 1998: 3).

Öncelikle “eğitim” dendiğinde zihinlerde ilk çağrışım yapan kavram “davranış”tır. Çünkü eğitim aracılığıyla bireylerde davranış oluşturulmak veya değiştirilmek istenir. Davranış: İnsanın gözlenebilen ve ölçülebilen özellikleridir. Tekin’e göre davranış, organizmanın yaptığı her türlü hareketi ifade eder. Öyleyse

organizmanın doğrudan ya da dolaylı olarak gözlenebilen her türlü hareketine davranış denilebilir. Diğer bir çağrışım “öğrenme” kavramı üzerinedir. Öğrenme bireyin davranışlarında kalıcı izli davranış değişikliği meydana gelmesi sürecidir. Öğrenmeden söz etmek öğretme’nin açıklanmasını zorunlu kılar. Öğretme: önceden belirlenmiş hedeflere ulaşması için gereken davranışı öğrenciye kazandırma sürecidir.

İster öğrenme, ister öğretmeye dayalı olsun bireyin davranışlarında yapılmak istenen herhangi bir değişiklik, toplumdaki kültürlenme sürecinin bir parçasıdır. İnsanın kişilik yapısı, içinde doğduğu ve yetiştiği kültür tarafından belirlenir. Toplumun bireyleri kendi kültürünün istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkileneşine ve değıştirilmesine “kültürlenme“ denir. Kültürlenmenin amaçlı (kasıtlı) yapılan kısmı eğitimidir. Amaçlı yapılan eğitime “formal eğitim”. Yaşam içinde kendiliğinden oluşan öğrenmelere ise “informal eğitim” denir. Formal ve informal eğitim süreçleri toplumda birbirlerinin yanında ve çoğu kez iç içe olarak işlevlerini sürdürürler. Formal eğitim iki kavramla açıklanır.

Örgün Eğitim: Belli bir yaş gurubundaki bireylere, Milli Eğitimin amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programlarıyla okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir. Eğitim sisteminin örgün kanadı; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim okullarından oluşur.

Yaygın eğitim: Toplumun örgün eğitim yanında ve sonrasında yaşam boyu eğitim gereksinmesini eğitim sistemini yaygın eğitim kanadı üstlenmiştir. Yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş veya bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan kişilere ilgi ve gereksinme duydukları alanlarda yapılan eğitimidir (Toprakçı, 2002: 120–121).

Eğitim bir bütün olmakla birlikte gerçekleştirilen konu alanlarına göre farklı özellikleri gösteren kol ve dallara ayrılır ve değişik biçimlerde adlandırılır.”Sanat eğitimi” ve “Müzik eğitimi” buna ilişkin örnekler arasında yer almaktadır.

1.2. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimidir. Sanat eğitiminin amacı, yapılmış olanları yineleyen değil, yeni şeyler yapabilme yeterlilikleri olan insanları yetiştirmektir. Sanat eğitim bilimindeki birikimin ürünü olan çağdaş görüşler; kişinin bir bütün olarak sanatı anlaması, öğrenmesi iletişim ve etkileşime girmesi ile yaratıcı etkinlikte bulunmasını içermekte ve böylece sanat eğitimi alanı yeni ve çağdaş bir kimlik kazanmaktadır (Etike, 2005: 5).

Sanat ve sanat eğitimi yalnız yetenekli insanlara değil, herkese verilmesi gereken, okul içi ve okul dışı yaratıcı eğitimidir. Bu eğitim yoluyla özgür, barışçı, insancıl, toplumla bütünleşmiş, kendini yenileyebilen yurt ve insan sevgisini kendi tarihinden alan, çağdaşlaşma sürecindeki bir toplum düzeyine uyum sağlayan insanlar yetiştirilebilecektir

Sanat eğitimi, toplumsal değişikliklerin etkisiyle günümüze kadar farklı şekilde yorumlanarak gelmiştir. Kimi zaman genel eğitimin ön planda tutulduğu “sanat yoluyla eğitim” anlayışı kimi zaman da sanatın ön planda tutulduğu “sanat için eğitim” anlayışı egemen olmuştur. Sanat eğitimi bugün zevk ve duygu eğitimi olmanın, güzel biçimler yaratmayı amaçlamanın yanı sıra, daha çok özgün, çağdaş düşünceler üretmeyi amaçlayan, yaratıcı zihinsel etkinlikler süreci olarak görülmektedir (Boydaş, 1997: 167).

Sanat eğitiminin başlıca amaçları şunlardır:

1. Her insanda var olduğuna inanılan yaratıcılığın ortaya çıkmasına, geliştirilmesine yardım etmek,
2. Toplumda sağlıklı ilişkiler kurabilen, ruhen sağlıklı, dengeli bir kişilik gelişimini sağlamak,

3. Estetik duyarlılığı geliştirerek, sanat eserlerini kültür varlıklarını seven, gözeten ve işleyen bireyler yetiştirmek,
4. Araç-gereç kullanımını ve el becerisini geliştirmek,
5. Madde-form görev bilincine varmaya çalışmak,
6. Çağına uyum sağlayarak, disiplinler arası etkileşimi fark ettirmek. (Balcı, 1997: 167)

Hedeflerine göre farklılık gösteren, sanat eğitimi alanları dört grupta toplanabilir:

1. Genel eğitim kapsamında sanat eğitimi.
2. Sanat eğitimcisi yetiştiren sanat eğitimi.
3. Sanatçı yetiştirme hedefli sanat eğitimi.
4. Yaygın eğitim kapsamında sanat eğitimi.

Genel eğitim kapsamında sanat eğitimi, sanatların yasa ve tekniklerini kullanarak bireye estetik kişilik kazandırmayı hedefleyen bir eğitim alanıdır. Sanat eğitimi sürecinde; algılama, bilgilenme, düşünme, tasarlama, yorumlama, ifade etme ve eleştirme davranışları estetik ilkeler doğrultusunda sanatların dili kullanılarak edinilir. Bu eğitim alanında birey; resim, müzik, tiyatro, dans, şiir, öykü, heykel, seramik, fotoğraf, yaratıcı drama, film, video gibi sınırsız sanat evreninden, kendine en uygun dili seçme şansına sahip olarak kendini ifade olanağını bulmaktadır.

Sanatsal yaratma eyleminin özyapısı incelendiğinde üç temel aşamadan oluştuğu görülür. Bu aşamalar sanat eğitiminin de temel aşamalarıdır. Eğitim

sistemindeki sanat dersleri de bu düşünce ile ele alınmalıdır. Sanat, hem bilgi birikimi ve hem de deneyim olarak okullarda öteki konu alanları gibi kendi amaçlarını gerçekleştirmek için varolmalıdır. Sanat eğitiminin amaçları saptanırken, sanatın öz değerlerinin, bireyin sanatsal ve kültürel gereksinimlerine olan katkısı dikkate alınmalıdır. Bu açıdan bakıldığında, sanatın yapısındaki aşamalar sanat dersleri için de geçerlidir. Bunlar; bilgilenme aşaması, yaratıcı düşünme aşaması, sanatsal anlatım aşamalarıdır.

Sanat eğitimi bu üç aşaması ile bireyi zihinsel, duyuşal, duygusal, ruşsal, sosyal, bedensel tüm özellikleri ile kavramakta; bu aşamaları yaşayan birey, birçok önemli, olumlu davranışı kazanırken estetik bir kişilik de geliştirmiş olmaktadır. Sanat eğitimi her yaş ve düzeyde herkes için gereklidir, özel yetenek gerektirmez. İnsan akli ve duyguları ile, özneliğı ve nesneliğı ile, gerçekliğı ve imgelemi ile bir bütündür. Bu bütünlüğün korunması ve geliştirilmesi için eğitim sisteminde bilime dayalı derslerle (Matematik, Fen, Tarih, Dil vb.), sanat derslerinin (Resim, Müzik, Tiyatro, Dans vb.) dengelenmesi gerekir (Kurtuluş, 2005: 5).

1.3. Müzik Eğitimi

“Müzik eğitimi, insanlara müziksel davranış kazandırma ve insanların müziksel davranışlarını geliştirme sürecidir. Bu süreç her insanın kendi yaşantısı üzerine kuruludur, kendi yaşantısı üzerine odaklanır. Bunun yanı sıra belirli ilkelere dayalı olarak bilinçli, amaçlı ve düzenli yöntemli işler. Bu bakımdan müzik eğitimi bilinçli, amaçlı ve düzenli bir müziksel etkinliktir. Müzik eğitimi süreci, önceden düşünülerek tasarlanır, planlanarak uygulanır, uygulanarak gerçekleşir. Bunlara göre müzik eğitimi, insanlara kendi yaşantıları yoluyla bilinçli, amaçlı, yöntemli olarak değiştirmek-dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir” (Uçan, 1997: 21).

Müzik eğitiminin temelini müzik öğretimi oluşturur. Müzik öğretimi, temel müziksel bilgilerin belli bir amaç doğrultusunda müziksel öğretme ve öğrenmeyi

planlama, başlatma, yönlendirme, kolaylaştırma, gerçekleştirme ve denetleme sürecinde izlenecek yöntemleri kapsamaktadır.

Eğitim amacıyla yapılan müzik öğretimine “Eğitsel müzik eğitimi” denir. Bu kapsam tüm okulları içermektedir. Çağdaş bir anlayışla Türk okul müziği eserlerinin yaratılması ve eğitsel müzik öğretimine temel alınması ile eski müziklerimizin seçkin örneklerine de önemleri oranında yer verilmesi gereklidir. Temel olarak kaynağının “Halk ezgilerimizden” alan, “Evrensel verilerden” de yararlanarak yaratılan Türk okul müziklerinin evrensele ulaşmaları kaçınılmazdır (Gedikli, 2003: 6).

Muammer Sun’un “Eğitsel müzik eğitimi” için önerdiği üç yöntem vardır

1. Ana yöntem: Yaparak yaşayarak öğrenme
2. Seçiş: Bölgeden evrene
3. Veriş: Müzikten bilgiye

Müzik eğitimi, pratik olmadan gerçekleşmesi olanaksızdır. Yaşantımız içinde, seslerle ilgili her eylemin müziğe aktarılması öğretimi gerçekleştirici bir unsurdur. Deneyim ve gözlemlerimiz, biz onları tekrar tekrar pratik ettiğimizde kalıcı bir davranış olarak yaşantımıza katılır.

Durgun bir suya atılan taşın oluşturacağı dalgalanma, seçiş yöntemini anlamlandıracak uygunluktur. Yerelden evrensele ulaşmak için, eğitimle gerçekleşmesi kesin olan bireysel ve toplumsal gelişimin birikimiyle, bu dinamiklerin dalga dalga yayılımının sonucunda toplumun kalitesi de yükselecektir.

Toplumsal müzik kültürümüz “Kulaktan bellemeye”, yapılan her tür müziğin eğlenceye dayandığını varsaydığı için süre gelen durum devam edecektir. Bu da toplumun müziğe olan yetersizliğini ve bilgisizliğini ortaya koymaktadır. Eğitim disiplini içerisinde nitelikli bir müzik bilgi ve terminolojisinin okul ortamında öğrenciyi sınavacak biçimde verilmesinin gerekliliği kaçınılmazdır. Okul öncesinden

başlayarak nitelikli bir müzik eğitimi bugün yaşadığımız müziksel bozukluğun, kaosun yok olmasını da sağlayacaktır.

Lehr'e göre "Müzik sanat dallarından biri olmakla birlikte, bireyin kendisini ve becerilerini geliştirebilmesi için bir araçtır. Müzikle ilgilenen kişi, diğer akademik, kültürel ve sosyal alanlarda daha başarılı olmakta, kendine olan güveni artmaktadır. Müzik eğitimi sürecinde öğrencilerin diğer konu ve derslerdeki başarısına dikkat çekmektedir. Müzik öğrenimi sırasında müzik, öğrenciye diğer konularda başarılı olma konusunda yardım etmekle kalmaz, ayrıca öğrencinin gelişimini de başka hiçbir konu alanının yapamayacağı kadar destekler."

"Eğitsel müzik öğretiminin kültürel açıdan da önemi vardır. Bir toplum, ekonomi ve kültür alanlarında yarattığı, kendi yaşayışına ve insanlığın yaşayışına kattığı, çağına uygun değerlerle varlığını sürdürebilir. Toplumun varlığını sürdürebilmesi, yarattığı ve yaşayışına kattığı çağına uygun müziklerle sağlanabilir" (Sun, 2001: 87).

Bireyleri bu şekilde yetiştirmiş olan toplumlarda kişiler ve gruplar arası iletişim kolayca kurulabilir ve bunun sonucu sosyal-estetik değerler birliği oluşur. Toplum, gelişmesi için gerekli olan amaç, duygu ve davranış bütünlüğüne ve estetik duyarlılığa kavuşur. İster örgün ister yaygın eğitim yoluyla olsun, müzik davranışları edinebilmiş birey, kendisini tanır ve tanımlayabilir. Sorun çözme gibi beceriler, yaşamı ile bireysel yetenekler, estetik kültürel kimlik kazanır. Toplumsal yönden ise ortak müzik kültürünün korunmasına, pekiştirilmesine, geliştirilmesine, çağdaş müzik kültürünün kazandırılmasına, ortak değerlerin müzik yoluyla güçlendirilmesine katkıda bulunur.

Müzik eğitimi, genel eğitim içerisinde davranış değiştirme ve geliştirme bakımından önemli ve özgün bir yere sahiptir. Genel kültürlenme süreci içerisinde müzik eğitimi insan ve toplumların gelişimi ve dönüşümü ile birlikte sürekli değişerek gelişmiştir.

Ülkemizde müzik eğitimi, kendi içerisinde genel müzik eğitimi, özengen (amatör) müzik eğitimi, mesleki müzik eğitimi olmak üzere üç farklı amaca yönelik olarak gerçekleştirilmektedir.

Genel müzik eğitimi; örgün eğitim kapsamında yer alır. İlköğretim öncesi ve ilköğretim düzeyinde zorunlu; ortaöğretim ve yükseköğretim düzeylerinde seçmeli derslerde yer verilmek üzere; insanlarda sağlıklı, dengeli, mutlu bir yaşam için gerekli ortak genel sanat kültürünü kazandırmayı amaçlar. Özengen müzik eğitimi; herhangi düzeyde ya da yaşta hiç kimse için zorunlu olmayan; örgün ve yaygın eğitim içerisinde yer alan; kişilerin ilgi, istek ve yatkınlıklarına göre, seçmeli bir eğitim alanıdır. Mesleki müzik eğitimi; yerini genellikle örgün eğitim içerisinde bulan; müzik alanının bütünü ya da dalı ile ilgili bir işi meslek olarak seçen; müziğe belli düzeyde yeterlilik gösteren kişilere yöneliktir. Kişide mesleğinin gerektirdiği müziksel davranış ve birikimleri kazandırmayı amaçlar” (Uçan, 1996: 31).

1.4. Genel Müzik Eğitimi

Genel müzik eğitimi herkese yönelik olup, sağlıklı ve dengeli bir yaşam için gerekli ortak genel müzik kültürünü kazandırmayı amaçlar ve genellikle ilk ve orta öğretim kurumlarında genel müfredata uygun bir biçimde gördüğümüz müzik eğitimidir.

Türkiye’de örgün genel müzik eğitimi anaokulları ve anasınıfları ile ilköğretim okullarında zorunlu, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında ise seçmeli olarak gerçekleştirilmektedir. Anaokulu ve anasınıfı programlarında oyun-sanat-müzik etkinlikleri, ilköğretim ve ortaöğretim okulları ile yükseköğretim kurumları programında müzik dersleri olarak yer almaktadır. Müzik dersi sekiz yıllık ilköğretim okullarının ilk üç sınıfında haftada 2 saat, son beş sınıfında haftada 1 saat, ortaöğretim okullarında haftada 2 saat, üniversitelerin ilk iki yılında ise haftada 1 saat okutulmaktadır. Örgün genel müzik eğitimi, genellikle, anaokullarında anaokulu öğretmenleri, ilköğretim okullarının ilk beş sınıfında sınıf öğretmenleri ve son üç

sınıfında müzik öğretmenleri, ortaöğretim okullarında (liselerde) müzik öğretmenleri, yükseköğretim kurumlarında ise müzik okutmanları veya müzik öğretim görevlileri tarafından verilmektedir. Genel müzik eğitimi her basamakta belirli programlar çerçevesinde yürütülmektedir.

Türk Milli Eğitim amaçları arasında, okul müzik eğitiminin amacı; “kişilikleri oluşmuş, toplumsal yaşayışın hazzını duymuş, milli ve evrensel müzik sanatına yönelerek bilim, teknik ve güzel sanatların diğer dallarıyla birlikte, müzikte çağdaş uygarlığın yaşayıcı, uygulayıcı ve yaratıcı bir ortağı durumuna gelmiş genç kuşakların yetişmesini sağlamaktır” biçiminde belirtilmektedir. (M.E.B, 1971 sayı: 1161)

İlköğretimde müzik öğretimi denilince; ilköğretim ortamlarında daha çok öğretmen ile öğrenci arasında oluşan müziksel iletişim ve etkileşime dayalı müziksel öğretme ve öğrenme süreci, bu sürece ilişkin müziksel öğretim düzeneği, bu düzeneğe ve süreçte kapsanan müziksel öğretme ve öğrenme etkinlikleri anlaşılır. Bütün bunlar en temelde müziksel yaşantıya dayanır. Müziksel yaşantı; öğrenci ile çevresi arasındaki müziksel etkileşim ve bu etkileşimin öğrencideki izlenimleridir. Müziksel yaşantılar müziksel içerik gerektirir. Müziksel öğrenme bu yaşantılara bağlıdır. Müziksel öğrenme; müziksel yaşantıyla oluşan, kalıcı izli müziksel davranış değişmesidir. Müziksel öğrenme müziksel algılamayla, müziksel algılama müziksel dikkat etmeyle başlar. Bu iş öğrencinin görevidir. Müziksel öğretme; müziksel öğrenmeyi başlatma, destekleme, kolaylaştırma, kılavuzlama, sağlama ve denetleme sürecidir. Bu iş öğretmenin görevidir. Müzik öğretimi ise; kısaca, müziksel öğrenmeyi tasarlama, düzenleme ve gerçekleştirme sürecidir. Müzik öğretimi programlanır-planlanır, uygulanır-gerçekleştirilir ve denetlenir değerlendirilir. Öğrenci merkezli bir müzik öğretimi ortamında bu iş daha çok öğretmen-öğrenci iş birliğiyle yapılır. Bütün bu tanımlama ve açıklamalardan da anlaşılıyor ki ilköğretimde müzik öğretiminin en temel altı ögesi müziksel "öğrenci, öğretici ve öğrenilen" ile bunların içinde bulunduğu müziksel "mekân/ortam", bütün bunları birbirleriyle buluşturan, birleştiren, uzlaştıran, bağdaştıran ve bütünleştiren "müzik öğretim programı" ve programın gerekli kıldığı her türlü müziksel "donanım ve

donatım"dır. İlköğretimde müzik öğretimi işte bu altı temel öge ile bunlar arasındaki ilişkiler üzerine kurulan dinamik bir bütündür. Bu bütünü anlamamın en kısa ve kolay yolu müzik öğretim programından ve onu incelemekten geçer (Bayraktar, Uçan, Yıldız, 1998: 6).

Ortaöğretimde, öğrencilerin müzik eğitimi bakımından bireysel yeteneklerinin ve ortak müziksel davranışların kendini gösterdiği dönemdir. Bu bakımdan, müzik eğitimi genel müzik kültürü ve ortak çalınıp, söylenebilecek, dinlenebilecek dağarcık kazandırmayı hedefleyecek biçimde planlanmalıdır. Aynı şekilde müzik yapmaya ve dinlemeye yönelik davranışlarda kazandırılmalıdır. Bunun için koro ve müzik toplulukları ile konser ve müzik dinletisi etkinlikleri önemlidir (Küçüköncü, 2006: 31).

Ortaöğretimde müzik dersinin amaçları;

1. Öğrencilerde müzik dinleyip yapmayı bir ihtiyaç haline getirmek ve müzik yoluyla onların anlatım güçlerini, belleme ve yaratma yeteneklerini geliştirmek, onlarda güzele ve iyiye ilgi uyandırmak.
2. Öğrencilere kendi çevrelerinden başlayan ve gittikçe gelişen tek ve çok sesli eğitsel değeri olan bir türkü ve şarkı dağarcığı (repertuarı) kazandırmak, dağarcığına giren müzikleri mümkün olduğu kadar notasıyla da doğru ve güzel bir biçimde okuyup yazma becerisini kazanmalarını sağlamaya çalışmak.
3. Öğrencileri bir çalgı çalmaya isteklendirmek; istekli üstün yetenekli öğrencilerin ilerde müzik mesleğine yönelmeleri için gerekli görgü, bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamak.
4. Öğrencilerin müzik yoluyla, tek ve toplu iş yapmada sorumluluk duygusu kazanmalarını sağlamak, onların milli şuurlarını güçlendirmek.

5. Milli ve evrensel müzik sanatı ürünlerini tanıtmak ve sevdirmek; öğrencilerin ortaöğretim seviyesinde köklü ve tutarlı müzik kültürü almasını sağlamaktır (Süer, 1980: 22–23).

İlköğretim ve ortaöğretimdeki müzik dersi davranışsal olarak ele alındığında temelde şu etkinlikleri kapsar.

- Müziksel işitme – okuma- yazma eğitimi
- Şarkı söyleme eğitimi
- Çalgı çalma eğitimi
- Müzik dinleme eğitimi
- Müziksel yaratma eğitimi
- Müziksel bilgilenme eğitimi
- Müziksel beğeni geliştirme eğitimi
- Müziksel kişilik kazanma eğitimi
- Müziksel duyarlılık arttırma eğitimi
- Müziksel iletişim kurma ve etkileşimde bulunma eğitimi
- Müzikten yararlanma eğitimi
- Müzik dersi içeriksel olarak ele alındığında da şu etkinlikleri kapsar
- Müziksel işitme (kulak) eğitimi
- Ses eğitimi
- Çalgı eğitimi
- Tartım (ritm) eğitimi
- Müziksel bilgi eğitimi
- Yaratıcılık eğitimi

- Beğeni eğitimi
- Müziksel kişilik eğitimi
- Müziksel etkinlikler eğitimi
- Müziği kullanma ve müzikten yararlanma eğitimi.

Genel müzik eğitimi, özengen ve mesleksel müzik eğitimlerinin temeli ve tabanıdır. Ve bu yönüyle bireyi bir bakıma onlara hazırlayıcı konumdadır. Genel, özengen ve mesleksel müzik eğitimi arasında az-çok bir sıralılık ve aşamalılık, ortak sınır bölgeleri ve örtüşüm-kesişim alanları ve böylece belirli bir iç içelik, kaynaşıklık vardır (Uçan, 2005: 108).

1.5. Çalgı Eğitimi

Müzik eğitiminin temel ve önemli boyutlarından biri çalgı eğitimidir. Çalgı eğitimi “bireyin çalgı çalmaya yönelik davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişimler meydana getirme süreci” olarak tanımlanabilir. Çalgı eğitimi temelde çalgıyı öğrenebilme, çalgı çalmayı geliştirebilme ve çalgıyı etkin kullanabilme basamaklarını geliştirebilecek biçimde programlanıp yürütülür (Tarman, 1996: 3).

Müzik eğitiminin temel boyutlarından olan çalgı eğitimi; genel, özengen ve mesleksel müzik eğitiminin bir olgusudur. Çalgı, müziği öğrenme araçlarından birisidir. Çalgı öğrenmede; hazır oluş, alıştırma ve etki gibi öğrenmenin genel ilkelerinin büyük oranda geçerli olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu süreçte; bilişsel, devinışsel, duyuşsal alanlardaki çalgı öğrenme davranışlarının kazandırılması, bunların bir bütünlük içinde geliştirilmesi gerekmektedir (Ercan, 1998: 151).

Çalgı eğitiminde amaçlanan bireyin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor davranışların birlikte koordine edilerek geliştirilmesidir. Genelde çalgı eğitiminde en

çok koordine olan davranışlar psiko-motor olarak algılanmaktadır (Atak Yayla, 2001: 12).

Çalgı eğitimi, bireysel ve toplumsal özelliği bulunan bir eğitimidir. Bireyi çalgı yoluyla geliştirmeyi, bireye çalgı çalma davranışını kazandırarak müzik alanında geliştirmeyi hedefler. Çalgı eğitimi, insanın kendisini yakından tanıyabilmesi, var olan yeteneklerini fark edebilmesi, eğitim aracılığıyla mevcut becerilerini geliştirip yeni beceriler elde edebilmesi ve bu sayede kendisini gerçekleştirme olanağı veren bir uğraş olmasından dolayı müzik eğitiminin önemli bir koludur. Toplumsal açıdan ise, sosyal yaşamı oldukça yakından ilgilendiren ve etkileyen, insanların, toplumların ve ulusların yaşamındaki önemli konumuyla, kültürel öğelerle tanıştırıcı ve onları geliştirip yaşatıcı bir uygulama alanıdır. Sanatsal bir alan niteliğindeki müzik alanında, insanların müzik zevki edinmelerine katkı oluşturmaları, kişilik gelişimindeki etkili durumu, boş zamanları olumlu biçimde değerlendirme amacı taşıyan düşünceyi gerçekleştirmede en iyi araçlardan biri olmasından dolayı, çalgı eğitiminin kendine özgü yanları vardır.

Çalgı eğitiminde niteliği etkileyen üç temel faktörden söz edilebilir. Bunlar öğretmen, öğrenci ve öğretim programı olarak sıralanabilir. Bu faktörlerden en önemlisi kuşkusuz ki öğretmendir. Etkili çalgı çalmayla ilgili temel doğru teknik ve müzikal davranışları öğrenciye kazandırarak bu temel davranışların geliştirilmesinin ve etkili çalgı çalmaya dönüştürülmesinin önünü açacak kişi olan öğretmenin, aynı zamanda iyi bir öğretmenlik formasyonu almış olması da çok önemlidir. Çalgı çalma güç ve karmaşık bir iştir. Çalgı çalmayı öğretecek iyi bir öğretmen, öğrenmeye hazır, istekli ve yetenekli bir öğrencinin yanı sıra; iyi düzenlenmiş bir öğretim programının titizlikle uygulanması da büyük önem taşımaktadır (Çilden, 2003, s.297).

Müzik eğitimi bölümlerinde eğitim-öğretimin temelini, performansa dayalı çalgı dersleri ile öğrencinin müziksel temel bilgi ve becerisi ile estetik anlayışı geliştirilmeye yönelik, toplumun gereklerini yerine getirebilecek müzik öğretmeni tipi yetiştirilmektedir. Müzik eğitimi bölümlerinde çalgılar; “ana çalgı”, “yardımcı çalgı” “okul çalgı” kümeleri şeklinde sınıflandırılmıştır. Talim terbiye kurulunun

3.10.1969 sayılı kararnamesine müzik eēitimi bölümlerinde hangi çalgıların ēretileceēi, ana, yardımcı ve okul algıları kategorisinde kullanılacaēı belirtilmiētir. Bu karar ile algılar; genel özellikleri ses kapasiteleri, teknik özellikleri gibi bilimsel bir yaklaşımla seilmiē ve yetiētirilmesi dēnlen müzik ēretmeni tipinin gerektirdiēi özellikler belirtilmiētir (Akkuē, 1992: 2).

Müzik eēitimi bölümlerinde ve konservatuarlarda geleneksel çalgıların, ana çalgı ve yardımcı çalgı düzeyinde yer alması uzun yıllar usta-çırak iliēkisiyle ērenilen baēlamayı sistemli bir eēitim-ēretim programı haline getirmiētir.

1.6. Baēlama Eēitimi

Anadolu gemiēten günümüze birçok kültüre ev sahipliēi yapmıētır. Bu nedenle birçok eēitliliēe ve birikime sahiptir. Anadolu’da, var olduēu günden bu yana aktarılıp-üretilen halk mziēi gelenekleri, yüzyılların birikimi ve mirasının, günümüze taēınmasının bir ifadesidir. Anadolu mziēi, insan ve kültür baēlamında, olaēanst bir emēin ve birikimin ürünüdür.

“Binlerce yıllık gemiēi içinde, sayısız etnik kökenin, kültürün, dilin ve dinin var olduēu Anadolu, halk gelenekleri anlamında, eēine az rastlanır bir eēitlilik kazanmıētır. Diēer halk geleneklerinde olduēu gibi, halk mziēi geleneēi de, bu eēitlilikten payına dēeni almıētır” (ztrk, 2002:3). Bu eēitlilik nedeniyle, Anadolu’da karēımıza çıkan halk mziēi, tek ya da deēiēmez nitelikte bir müzik deēildir. Aksine, Anadolu’nun tarihsel, kültürel, etnik ve mekânsal olarak da belirlediēi koēullar içinde ēekillenmiē, farklı karakterlerde "yerel" ya da "bölgesel" müzik kültürleri söz konusudur. Sözgelimi Karadeniz kıyıları, "horon mziēi"; Ege kıyıları, "zeybek mziēi"; Doēu bölgesi, "bar mziēi"; Orta, Doēu ve Gneydoēu bölgelerinin büyükçe bir bölümü, "halay mziēi"; Alevilerin yaēadıkları bölgeler, "deyiē-semah mziēi"; Güneybatı, "teke mziēi" olarak anılmaktadır. Bir inceleme ve araētırma alanı olarak yeterince ele alınmamıē olan Anadolu mziēi konusunda öncelikle vurgulanması gereken, bu “heterojen” yapıdır.

Anadolu müziğinde kullanımı en yaygın olan çalgı bağlamadır. Bağlama, Anadolu insanının kültürel birikimini, duygularını, düşüncelerini yalın ve çarpıcı yönleriyle bünyesinde taşıyan, yansıtan temel bir halk sazıdır. Kökleri tarihin derinliklerine uzanan ve binlere yıllık bir oluşum süreci geçiren bu saz, en önemli değişim ve gelişimini, çok çeşitli bir o kadar da zengin kültürlerin iç içe yoğrulduğu Anadolu'da sağlamıştır.

Bağlamanın tarihsel gelişimi incelendiğinde, bu çalgının “Asya kökenli “kopuzdan” geldiği görülmüştür. Asya insanının en eski kültür ürünlerinden biri olarak kabul edilen kopuz, çok geniş bir sahaya yayılmış ve ait olduğu toplulukların adeta bir sembolü haline gelmiştir. Anadolu'da kopuz'dan sonra tambura tipli çalgının genel adı olarak kullanılan terimler “saz” ve “bağlama”dır.

Anadolu müziği ve onun en önemli ögesi olan bağlamada, yakın zaman önce çeşitli nedenlerle değişim oluşmaya başlanmıştır. Başta metal kullanımına bağlı olarak meydana gelen bu değişimler sonucunda, göçebe topluluklarının kolayca taşıyabileceği, nitelikleri küçük bağlama, çeşitli büyüklüklere ulaşmış, tel sayısı artmış hatta ses sisteminde bazı farklılıklar olmuştur. “Cumhuriyetten sonra, sazın (bağlamanın) yavaş yavaş şehirlere taşınması ve başta TRT olmak üzere, çeşitli kurumların bünyesinde oluşturulan topluluklarda Anadolu halk müziğinin icra edilmeye başlanması sonucunda gelişen ihtiyaçla, saz boyları standartlaştırılmış ve grup teşkil edecek şekilde bir bağlama ailesi oluşturma yönüne gidilmiştir” (Parlak, 2000: 61).

Anadolu'da, bağlama ailesi çalgılarının olağanüstü bir çeşitlilik sunması ve hemen her yörede kullanılması, çalgının yerliliği adına önemlidir. Anadolu sazlarında, bu türden çalgıların adlandırılmasında, farklı yöntemler uygulanmıştır. Sözelimi tel sayısına göre, boyuta göre, çalındığı akorda ve hatta çalındığı yere göre yapılan adlandırmalar yaygındır. Önceleri "ikitelili" den "onikitelili" ye kadar değişen ve tel sayılarına göre yapılan adlandırmanın yerini, giderek çalgının boyuna, çalındığı akorda ya da yere göre yapılan adlandırmanın aldığı görülür. Sözelimi cura, bağlama, bozuk, tambura, çöğür, divan sazı, meydan sazı gibi adlar, bu

dönüşümün tipik örnekleridir. Bağlama, bozuk gibi adlar, hem özel bir tür, hem de bir akort bildirmektedir. Divan sazı, meydan sazı gibi örnekler, çalgının, mekânsal büyüklüğüne de çağrışım yapan adlandırmalara örnektir (Öztürk, 2002: 2).

Büyük küçüklü yaklaşık beş ya da altı yapıda toplanan bu ailede, alt açık teli 440 frekanslı "La" sesine akort edilen ve dörtlüsü olan "Re" sesi karar alınarak çalınan, tekne boyu 45–46 cm tel boyu (üst ve orta eşik arası) 95–96 cm. civarında olan yapıya bağlama denilmiştir. Ailenin diğer üyeleri meydan sazı, divan sazı gibi saz eki ile söylenirken bu boy için yalnızca bağlama denmiştir (eski sanatçılar hala gerçek bağlamanın bu olduğu görüşündedirler). Ondan daha küçük olan alt teli bağlamanın dörtlüsü olan "Re" sesine akort edilen ve bu ses karar alınarak çalınan yaklaşık 38–40 cm tekne boyundaki yapıya "tanbura" ya da "tambura" ismi kullanılmaya başlanmıştır. Böylece, bağlamanın ve tanburanın bir oktav tizi olan "bağlama curası" ve "tanbura curası"nın eklenmesiyle bağlama ailesi oluşmuştur.

Bağlamanın tellerini çeşitli seslere göre ayarlamaya düzen adı verilir. Düzenler çalındığı ezginin karakterini yansıtan en önemli etkenlerdendir. Düzen ezgiye ahenk katar. Yurdun birçok yöresinde görülen düzenlerden bazıları misket düzeni, bağlama düzeni, müstezat düzeni, rast düzeni v.b adlarla anılırlar. Düzenler bağlamanın yörelere has icra tekniğinin en önemli özelliklerindendir. Bağlamada kullanılan akortlar yöreden yöreye değişmekte hatta yöre içinde de farklılıklar göstermektedir (Altuğ, 2000, s.5).

Bağlama, geleceğin müzik anlayışının şekillenmesinde önemli görevler üstlenecek bireylerin yetiştirilmesinde, kendi kültürel değerlerimizin aşılması ve toplumsal yaşam bilincimizin kazandırılması noktasında müzik eğitim sistemimizde önemli bir yere sahiptir. Bağlama eğitimi, bu çalgıyı tüm yönleriyle tanıyan, gelişime açık, her tür ve tarz eseri icra edebilecek donanıma sahip, kendi kültürünü tanıyan, dünya müziğini bilen ve kendi müziğini dünya müzikleriyle sentezleyebilen kendi kültüründen hareketle ürettiği değerleri dünyada başarıyla sergileyebilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemiştir.

Bağlama eğitiminde öğrenciye bağlama alanına ait becerilerin kazandırılması esas amaçlardan biridir. Bağlama alanında beceriler; öğrencilerin yaşamlarında ve mesleklerinde kullanabilecekleri nitelikte verilmektedir. Bu beceriler sağ ve sol el koordinasyon becerisi, deşifre becerisi, yorumlama (icra) becerisi, sahne ve performans becerileridir.

Sağ ve sol el koordinasyon becerisinde her iki el kendine özgü teknikleri kullanarak birbirinden bağımsız hareket ederler. Tezeneli ve el ile (şelpe) çalma tekniğindeki tüm eserler sağ ve sol el koordinasyon becerisinin geliştirilmesiyle seslendirilebilir. Öğrenciler, bu seviyeyi ne kadar fazla geliştirirlerse, eser seviyelerindeki düzeysel artış o kadar büyük olur. Deşifre becerisi, bağlama repertuarındaki eserlerin seslendirilebilmesi için gerekli olan notasyonu doğru okumak ve klavyeye doğru aktarabilme becerisidir. Öğrenciler derslere, ödev aldıkları eserleri deşifre etmiş olarak gelebilecekleri gibi yeni bir eser bazen öğretmen ile birlikte ders esnasında deşifre edilerek de öğrenilebilir. Genel bir anlatımla; müzik dilinin şifrelerini çözümleme yöntemi olarak kabul edilen deşifre becerisi, öğrencilerin bağlamada çalacakları eserleri çözümleyebilmeleri için gereklidir. Yorumlama becerisi, çalışılan eserin müziğini hissetme, belirli ses kümelerini beynimizde ifadeli bir biçimde tasarlayarak enstrüman üzerinde uygulayabilme becerisidir. Bu becerinin gelişebilmesi için çalgı tekniğini üst düzeye getirmeye, bu sebeple de bilinçli ve sürekli bir çalışmaya gereksinim vardır. Öğrencilerin kendi bireysel çalışmalarının yanı sıra derslerde öğretmenleri ile yaptıkları çalışma da, eserleri yorumlama becerilerini geliştirecektir. Eserin, bestecilerin istediği nitelikte ifade edilebilmesi için gerekli olan teknik ve müzikal alt yapının kurgulanması ve geliştirilmesi boyutunda öğretmene önemli görevler düşmektedir. Sahne ve performans becerisi, teknik ve müzikal anlamda tamamen olgunlaşmış bir eseri, öğrencinin hayal gücünü ve kendi performansını birleştirerek toplum önünde sergileyebilme becerisidir. Bu beceri, enstrüman eğitimi gören kişilerin ulaşmayı hedefledikleri doruk noktasıdır. Sahne ve performans becerisini kullanarak müzikal gelişimine yeni boyutlar katabilen öğrenciler için bir üst seviye, sahnede performansı sırasında daha zor ve daha teknik eserlerin icrası olabilmelidir (M.E.B, 2006).

1.7. Bağlama Çalım Teknikleri

Bağlama, çalış tekniklerindeki incelik ve kendine özgü ifade biçimleriyle zengin bir çalışma sahasına sahiptir. Bağlamaya özgü tavırlar düzenler ve çalış biçimlerinin yanı sıra diğer enstrümanlardan farklı olarak iki temel çalış tekniği vardır. Bunlar ‘el ile çalma tekniği’ ve ‘mızrap ile çalma ‘tekniğidir.” İki teknikte kendi içinde geniş bir repertuara ve çalış şekillerine sahiptir. İlk olarak el tekniğiyle çalınan bağlama çok sonraları mızrap denilen araçla tanışmış, bu çalım tekniği ile de kendine özgü bir çalış stili oluşturmuştur.

Bağlama çalımını sırasında sağ ve sol el birlikte, ancak birbirinden bağımsız olarak hareket eder. Böylece icracı farklı koordinasyon becerisine sahip olur. Sağ ve sol el kendi içerisinde farklı çalım teknikleri göstermektedir. Örneğin sol elde kullanılan çekme, çarpma, dokuma, bağlı çalma bunların başlıcalarıdır. Sağ elde ise bu durum tezene veya şelpe kullanımına bağlı olarak çırpma, tarama, parmak vurma ve tel çekme olarak örneklendirilebilir (Ekici, 2005: 17).

“Bağlamanın yaygın olduğu yörelerde o yörelerin ezgi yapılarına, ritim anlayışlarına ve duygularına uygun, uzun yıllar sonunda oluşmuş bir tezene vuruşu vardır. Halk müziğimizde bu tezene vuruşlarına “tavır” denir” (Öztürk, 2006: 2).

Tavır, özü itibarıyla, geleneksel icranın tüm inceliklerini kapsayan, teknik bir kavramdır. Bağlama icrası açısından ele alındığında, çalınan ezgi ya da türkünün icrası için kullanılan tüm teknikleri ifade eder. Bu anlamda tezeneyi nasıl tuttuğunuzdan başlayarak, tezeneyi nasıl vurduğunuz, telleri nasıl kullandığınızı, parmaklarınızı perdelere nasıl bastığınız önem kazanmaktadır. Bu uygulamalardaki karakteristik yönler ise, tavır dediğimiz kavramı ortaya çıkarır. Bağlama çalan biri için tavrın anlamı, sağ ve sol elde uyguladığı ve yerel repertuar üzerindeki hakimiyetini sergilemekte sıkça başvurduğu karakteristik teknikler demektir.

Geleneksel bağlama icrasında, önem taşıyan belli başlı tavırlar arasında; Zeybek, Değiş-Semah, Yozgat, Konya, Kayseri, Ankara, Silifke-Mut, halay, horon,

karşılama gibi tavırlar öne çıkmaktadır. Bu yörelerde kullanılan tavırların her birine, teknik anlamda birer isim verilmiştir. Sözelimi Yozgat tavrında uygulanan teknik, “tarama” olarak adlandırılır ve aynı zamanda "Sürmeli Tavrı" olarak da bilinir. Deyiş-semahlarda “sıyırtma”, Silifke-Mut tavrında “hoplatma”, Zeybekte “çarpma”, genel anlamda Zeybek ve Orta Anadolu tavırlarında “çiftleme”, Ankara’da “takma”, Konya’da özel bir çiftleme tekniği olan “takmalı çiftleme”, Halaylarda “sızılatma”, Karşılamalar ve özellikle 9:8lerde “serpme” teknikleri kullanılmaktadır. Daha genel olmakla birlikte, sol el teknikleri içinde; “vurma” ve “çektirme” gibi bağlı çalış teknikleri; trıl, çarpma, düz ve ters mordan, grupetto gibi süsleme teknikleri ile vibrato ve glisando gibi ton elde etme tekniklerinin de büyük önem taşıdıklarını belirtmek gerekir. Bunlara ek olarak, geleneksel akorların çalınmasında, “boğma” denilen sol el tekniği de uygulanmaktadır. Anadolu’ya bütün olarak bakıldığında, yukarıda anılan yörelerin, geleneksel bağlama icrası bakımından ayrı bir önem taşıdıkları göze çarpmaktadır (Öztürk, 2006: 3).

1.8. Mesleki ve Özenen Müzik Eğitiminde Bağlama Öğretimi

Mesleki müzik eğitiminde bağlama öğretimi, ilk Türk Müziği Konservatuarının kurulduğu 1975 yılında başlar. Türk Müziği önemli iki kolu olan Halk Müziği ve Halk Oyunları konusunda daha çok icracı yetiştirmeye yönelik bir programın yoğun olarak uygulamaya konulması ile eğitime başlanmıştır. İlk İstanbul’da (İ.T.Ü) olmak üzere daha sonra ise İzmir (Ege Ü.), Gaziantep, Sakarya ve Konya (Selçuk Ü.) Türk Müziği Devlet Konservatuarları kurulmuştur. Bu okullardaki Temel Bilimler bölümünde, çalgı eğitimi ağırlıklı olarak verilmektedir. Bağlama da bu eğitim içerisinde önemli bir yer tutmaktadır.

Üniversitelerin eğitim fakültelerinde yer alan müzik eğitimi bölümlerinde “bireysel çalgı eğitimi” adı altında dört yıl boyunca, sekiz dönem bağlama eğitimi seçmeli olarak verilmektedir. Ayrıca “okul çalgıları” dersinde şubelere göre dönüşümlü olarak bağlama, toplu ders olarak öğretilmektedir. Bu dersin içeriğinde;

1. Bağlama çalgısının genel olarak tanıtılması,
2. Bağlamanın okul-müzik eğitimindeki yeri ve önemi, bağlamada farklı düzenlerin ve yaygın kullanılan akort çeşitlerinin öğretilmesi,
3. Bağlama ile doğru oturuş ve tutuş pozisyonunu kavrayabilme, sağ ve sol el tutuşlarının öğretilmesi,
4. Halk müziği ses sistemi ve bağlamalarda kullanılan perdeler, halk müziğinde çok kullanılan Uşşak ve Hüseyini, başta olmak üzere makamlar hakkında kısaca bilgi, bu makamlardaki kolay ve basit ezgilerden başlamak üzere diğer makamlarla da ilgili ezgilerin öğretilmesi,
5. Basit ezgilerle yaygın kullanılan makamlarla eş zamanlı olarak, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ve 10 zamanlı usullerle yazılmış ezgilerin öğretilmesi,
6. Okul-müzik eğitiminde kullanılabilecek ezgilerin öğretilmesi,
7. Ezgileri toplu çalabilme becerilerinin kazandırılması,
8. Bağlamada orta ve üst tel kullanımının öğretilmesi yer almaktadır (YÖK, 2006, Müzik Öğretmenliği Lisans Programı Ders İçeriği).

Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde bağlama eğitimi, dört yıl boyunca bağlama öğretmenleri tarafından bireysel olarak belli bir bağlama öğretim programına bağlı olarak yürütülmektedir. Uygulanan program, ise 2006 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi “Türk ve Batı Müziği Çalgıları Dersi Bağlama Öğretimi” programıdır (M.E.B, 2006).

Özengen (amatör) müzik eğitiminde bağlama eğitimi, özel müzik dershanelerinde görev yapan bağlama öğretmenlerince yürütülmektedir. Burada bağlama eğitimiyle ilgili çalışmalar bireysel veya grup dersi biçiminde olup,

öğrencinin seviyesine veya çalışma biçimine göre yürütülmektedir. Son dönemlerde bağlamaya gösterilen ilgi, özengen müzik eğitiminde bağlamanın önemli bir yere sahip olduğunun göstergesidir.

1.9. Genel Müzik Eğitiminde Müzik Derslerindeki Çalgı Kullanımı

Okul müzik eğitiminin en önemli boyutlarından birini oluşturan çalgı eğitimi uygulamaları, sınıf ortamı içerisinde müzik dersi etkinliklerinin vazgeçilmez aşamalarından birini oluşturmaktadır. Müzik dersinin içinde yer alan kuramsal ve uygulamaya yönelik kazanımın öğretilmesinde okul müzik eğitiminde kullanılan çalgılar çok önemli materyallerdir.

“Okul çalgı eğitiminde, hangi çalgı ya da çalgıların kullanabileceği konusu önem taşımaktadır. Sınıflara ve yaş guruplarına göre ayrıca, yapılacak eğitimin amacı doğrultusunda doğru ve yaygın çalgı seçimi, çocukta istek ve müzik sevgisi uyandırmak açısından önemlidir” (Barış, 2007: 2).

Okul müzik eğitiminde sınıfça öğrenilen çalgı olarak, zamanımızda daha çok blok flüt görülmektedir. Blok flüt pratik, ucuz, kolay taşınır, nispeten akort sorununun az olması nedeniyle en çok kullanılan çalgı durumunda bulunmaktadır. Öte yandan, piyanoya benzerlik göstermesi, piyanoya göre ucuz, kolay taşınır, pratik olması, çok sesli eşlik yapabilme özelliğinin gelişmiş olması, üzerinde değişik seslerin bulunması ve öğrencilerin ilgi duyması nedeniyle “org” da kullanılan çalgılar arasında yer almaktadır. Bunun yanında mandolin de bazı okullarda müzik derslerinde kullanılmaktadır. Son zamanlarda okullarda kullanılmaya başlanan melodika da okul çalgıları arasında yerini almıştır. Kullanılacak çalgıların kolay ulaşılabilir olması, taşınabilir olması, insan sesine yakın aralıklar içermesi, akort sorunun olmaması, sınıf içerisinde birlikte müzik yapmaya elverişli olması gibi özellikleri okul çalgılarında büyük önem taşımaktadır. Müzik öğretmenleri, müzik

dersinde çalgıyı; ezgiye destek, ezgiye eşlik, kulak eğitimi ve dinleti amacıyla kullanmaktadır (Tuğcular, 1992: 44).

1.10. Türkiye’de Müzik Öğretmenliği Eğitimi

Müzik öğretmenliği kendine özgü bir meslektir. Müzik öğretmenliği eğitimi, bu mesleğe yönelen veya yöneltilen bireyleri müzik alanında öğretmenleştirme sürecidir. Bu süreç genel olarak müzik öğretmenliği mesleğinin gerektirdiği yeterlikler üzerine odaklanır. Bunlara müzik öğretmenliği yeterlikleri denir. Bu bakımdan müzik öğretmenliği eğitimi, müzik öğretmeni yeterliklerini kazandırma ve geliştirme sürecidir. Müzik öğretmenliği eğitiminin amacı, öğretmen adaylarına bu yeterlikleri kazandırmak ve kazanmış olan öğretmenlerin bu yeterliklerini geliştirmektir (Uçan, 2006: 68).

“Müzik öğretmenliği eğitimi, bireye belli müziksel davranışlar kazandırmak veya müziksel davranışında amaçlı olarak olumlu değişiklikler yapmak görevini üstlenen müzik öğretmenini yetiştirmek için uygulanan bir meslek eğitimidir” (Töreyn, 2002: 32).

Müzik öğretmeni yetiştirme, Cumhuriyetin ilanından hemen sonra kurulan Musiki Muallim Mektebiyle başlar. Cumhuriyetle başlatılan eğitim çalışmalarının esasını; milli, çağdaş ve laik bir eğitim sistemi kurmak, yaymak ve bunun için gerekli olanakları sağlamak ve Atatürk’ün belirtip hükümet programlarında da açıkladığı gibi, halkı eğitmek ve Cumhuriyeti yaşatacak yeni nesli yetiştirmektir. Bu amaçla birlik esasına dayalı, çocukların yetiştirilmesi ve halkın eğitimi ve milli güzidelerin yetiştirilmesi öncelikle hedeflenmiştir. Müzik eğitimi yetiştiren kurumlar Musiki Muallim Mektebi, Eğitim Enstitüsü, Yüksek Öğretmen Okulu ve Eğitim Fakültesi çatısı altında günümüze kadar olan süreçte dört ayrı sistem olarak ele alınabilir. Bu dört sistem içinde dönemin şartları dahilinde orta öğretime müzik öğretmeni yetiştiren bu kurumlar, orta öğretime öğretmen yetiştirme politikaları içerisinde bir çok değişim göstererek günümüze kadar gelmiştir (Yayla, 2002: 70).

Türkiye’de müzik eğitimi, özellikle Cumhuriyetimizin kuruluş döneminde önemsenen bir kültür sorunu olarak ele alınmış, müzik öğretmeni yetiştiren okullara ve profesyonel müzikçiler kazandıran konservatuarların eğitsel düzeyine özen gösterilmiştir. 1924’te açılan Musiki Muallim Mektebi’ni ve 1926’da İstanbul’da konservatuara dönüştürülen Darülelhan’ı, süreç içinde çok sayıda müzik öğretmenliği okulunun ve konservatuarın kuruluşu izlemiştir. 1936 yılında kurulan Ankara Devlet Konservatuarı ile müzik öğretimi alanında sistematik bir yapıya kavuşturulması yolunda önemli adım atılmıştır. Türk müziği eğitimi 1976 yılında devlet şemsiyesi altında yer bulabilmiş, bundan sonra diğer Türk müziği konservatuarları da kurulmaya başlanmıştır. 1982 yılında YÖK’ün devreye girmesiyle konservatuarlar da üniversitelere bağlanmış, müzik eğitim bölümleri, müzikoloji bölümleri ve konservatuarlar kurulmaya başlanmıştır. Müzik öğretmeni yetiştiren okullar günümüzde üniversitelerin eğitim fakülteleri kapsamında öğretim vermektedir. Ülkemizde müzikoloji geleneğini akademik düzeyde sürdüren bölümler, üniversitelerimizin güzel sanatlar fakültelerine bağlı bulunmaktadır. Öte yandan, müzik eğitiminin yurt yüzeyinde yaygınlaşması bakımından önemli işlevi olan “Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi” adı altındaki okullarımıza her yıl yenileri eklenmektedir (Şentürk, 2000: 45).

Türkiye’de müzik öğretmenliği tarihine bakıldığında, müzik öğretmeni yetiştiren ilk kurum olarak temelleri 1924 yılında atmış olan, bugünkü Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü gösterilebilir. Ülke çapında yeni müzik öğretmenliği programlarının hızla açılmasıyla yeni bir süreç başlamış müzik öğretmeni yetiştiren ilk kurum olan Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalına formal ve informal bazı sorumluluklar yüklenmiştir. Lisans ve lisansüstü programlarda deneyimini diğer platformlarda paylaşan kurum yurt çapında müzik öğretmeni yetiştiren ve müzik eğitimi veren her kuruma desteğini sürdürmekte ve önemli faydalar sağlamaktadır.

1.11. Problem Durumu

İnsanlık kültürünün temel öğelerinden biri olan müzik, hem kültürel yapıya bağlı olarak biçimlenir, hem de kültürel oluşuma katkıda bulunur. Müzik, bireylerin ve toplumların en küçük toplumsal yapıdan en geniş tabanlı toplumsal yapıya kadar, dünyada kullandıkları, en yaygın ortak anlatım aracıdır. Toplumsal yapıda oluşan sürekli değişimler, toplumun beklentileri ve gereksinimleri, sanatsal etkinliğin yapısını değişime uğratmış ve buna paralel olarak da toplumda yaşantı bulan müzik türlerini oluşturmuştur. Bu müzik türleri, yaşadığı toplumun dünya görüşlerine ve yaşama biçimine uygun olarak gelişirler. Ülkemizde var olan Anadolu'ya özgü Geleneksel Halk Müziği de insanlık ve kültür bağlamında, olağanüstü bir emeğin ve birikimin ürünüdür. Geleneksel Halk Müziği icrasının temelini oluşturan bağlama, bu müzik türünün oluşmasında vazgeçilmez bir yere sahiptir.

Bağlamada geleneksel çalıp söyleme geleneği, usta çırak ilişkisiyle tarihte gelişimini sürdürmüş, kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Türk Müziği Konservatuarları ve müzik eğitimi bölümlerinde Halk müziğine ve buna bağlı olarak bağlama eğitimine yer verilmesi, müzik eğitimi adına önemli katkılar sağlamıştır. Genel müzik eğitiminde geleneksel halk müziğimizin önemi büyüktür. Geleneksel müzik olmadan genel müzik eğitimi düşünülemez, çünkü müziksel geleneğimiz öz kültürümüzdür ve müziksel toplumsallaşmanın belkemiğidir. Bu nedenle genel müzik eğitiminde geleneksel müziklerimizin önemli bir yeri vardır. Müzik eğitiminin genel yaklaşımlarından biri kültürel değerlerin ve uygulamaların öğrencilere ve aday öğretmenlere aktarılması, öğretmenlerin de bu geleneklerin koruyucusu ve yol göstericisi olmasıdır.

1.12. Problem Cümlesi

“Türkiye’de genel müzik eğitiminde görev yapan müzik öğretmenlerinin, müzik derslerinde bağlama kullanım durumları nedir?” sorusu bu araştırmanın temel problem cümlesidir.

1.13. Alt Problemler

1. İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında müzik derslerinde öğretmenlerin bağlama kullanma durumları nedir?
2. Ders dışı sosyal etkinliklerde bağlama kullanımı ve hangi etkinliklerde kullanıldığına yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Müzik öğretmenlerinin aldıkları bağlama eğitimi konusunda görüşleri nelerdir?
4. Müzik derslerinde bağlama kullanımı konusunda müzik öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

1.14. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Türkiye’de ilköğretim ve ortaöğretim müzik eğitiminde görev yapan müzik öğretmenlerinin derslerindeki bağlama kullanımının incelenmesidir.

1.15. Araştırmanın Önemi

Anadolu’da köklü bir geçmişe sahip olan bağlama, günümüzde geleneksel halk müziğinin temel sazı olma niteliğini devam ettirmektedir. Geleneksel müziğin iyi bilinmesi geleceğin müzik anlayışının şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Bu

nedenle geleneksel müziğin ve bağlama kullanımının müzik eğitiminde önemi büyüktür.

Toplumumuzda bağlama geniş kitlelerce kabul edilmekte ve kullanılmaktadır. Aynı zamanda bağlama, ulaşılabilirliği ve taşıma kolaylığı nedeniyle müzik eğitiminde kullanılmaya uygun bir çalgıdır. İlköğretim ve ortaöğretimde geleneksel halk müziği ve onun temel sazı olan bağlamanın kullanılması, müzik eğitiminde bu müziğin öğrencilere tanıtılması ve gelecek nesillere aktarılması açısından önemlidir.

Bu araştırma, ilköğretim ve ortaöğretim müzik eğitiminde bağlamanın ne derece etkili kullanıldığını müzik öğretmenlerinin görüşleriyle tespit etmek, müzik eğitimine bağlamanın katkılarını belirlemek açısından önemlidir. Araştırma sonuçları, Türkiye’de ilköğretim ve ortaöğretim müzik eğitiminde görev yapan müzik öğretmenlerine varsa konu ile ilgili bilgilerindeki eksikliklerinin giderilmesi bakımından faydalı olacaktır.

1.16. Sınırlılıklar

Bu araştırma sınırlılıkları bakımından;

1. MEB’e bağlı resmi/özel ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan müzik öğretmenleriyle,
2. Toplam 70 müzik öğretmeni ile,
3. Verilerin toplanmasında temel araç olarak uygulanan anket ile,

4. Ulaşılabilen tüm Türkçe kaynaklarla, elektronik iletişim araçlarıyla sınırlıdır.

1.17. Varsayımlar

Bu araştırmada;

1. Belirlenen araştırma yönteminin araştırmanın amacına konusuna ve problem çözümüne uygun olduğu,
2. Veri toplamak için kullanılan araç ve tekniklerin, araştırma için gerekli bilgilere ulaşmayı sağlayacak nitelikte olduğu,
3. Müzik öğretmenlerinin veri toplama aracı olarak kullanılan anketleri içtenlikle ve gerçeği yansıtacak şekilde yanıtladıkları, bu yüzden araştırmadaki verilerin geçerlilik ve güvenilirlik derecesinin yüksek olduğu,
4. Örneklemi oluşturan Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde görev yapan genel müzik eğitiminde görevli müzik öğretmenlerinin, evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.18. Kısaltmalar

f : Frekans

ABD: Ana Bilim Dalı

GEF: Gazi Eğitim Fakültesi

GÜ: Gazi Üniversitesi

SPSS: Statistical Package For The Social Sciences (İstatiksel analize yönelik bir bilgisayar programı)

TMDK: Türk Müziği Devlet Konservatuarı

YÖK: Yüksek Öğrenim Kurulu

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MÖYK: Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlar

BÖLÜM 2

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, bu araştırmada yararlanılan, konu ile ilgili araştırmalara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tuğcular (1992) “Türkiye’de Müzik Öğretmenlerinin Müzik Eğitimi Bölümlerinde Aldıkları Çalgı Eğitiminin Müzik Öğretmenliklerine Yansıması” konulu yüksek lisans tezinde, 1982–1990 yılları arasında dört yıllık yüksek eğitim alarak mezun olan müzik öğretmenlerine uygulanan anket sonucunda; aldıkları çalgı eğitiminin mesleklerine aynen yansımadığı, yansımada farklılıklar gözlendiği müzik derslerinde bazı çalgıların ya hiç kullanılmadığı, ya da çok az kullanıldığı, eğitimi alınmayan çalgıların bazı çalgıların kullanıldığı bu bakımdan verilen çalgı eğitiminin bazı çalgılar dışında yeterince işlevsel olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu durum işlevsel olan çalgıların eğitiminin yeniden gözden geçirilmesi ve daha yeterli eğitim verilir duruma getirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Acartürk (2000) "Türk Halk Müziği Çalgılarından Kavalın Ortaokul ve Liselerdeki Müzik Eğitimi Derslerinde Kullanımı" konulu yüksek lisans tezinde; müzik eğitimindeki çalgı eğitiminin yalnızca blokflüt üzerine yoğunlaştırılmasının dolaylı olarak Türk müziği eserlerinin Batı müziği ses sistemine göre icra edilmesi gibi yanlış bir durumu ortaya çıkardığını; böylelikle Türk müziği eserlerinin çoğunlukla otantik şekline uygun biçimde öğretilmediği vurgulanmıştır. Bu sebeple blokflütün yanında bir Türk Halk Çalgısı olan kavalın da kullanılabileceği belirtilmiştir. Konuyla ilgili yapılan ankette kavalın Türk Halk Müziği eserlerinin kavalla çalınabilmesi konusunda öğretmenlerin olumlu görüş bildirdikleri sonucuna varılmıştır.

Tebiç (2002) "Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Keman Öğretiminin Müzik Öğretmenlerinin Görüşlerine Dayalı Olarak Müzik Öğretmenliği Formasyonu Açısından Değerlendirilmesi" konulu doktora tezinde; keman öğretiminde uygulanan öğretim yöntemlerinin meslek yaşamlarında sınıfta keman kullanımı açısından toplam destekleme oranının %45 olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu oranla müzik öğretmenleri, uygulanan öğretim yöntemlerini beklenen düzeyde değerlendiremedikleri ve meslek yaşamlarına aktaramadıkları görüşü ortaya çıkmıştır.

Yahya (2007) "Geleneksel Çalgılardan Udun Müzik Öğretmenliğinde Kullanılması" konulu makalesinde, müzik derslerinin en önemli amacının müzik kültürünü geliştirici bir beğeni eğitimi yapmak olduğunu; müzik derslerinde özünü kendi geleneksel kültüründen alan Türk müziğine ait türkü, şarkı dağarcığının oluşturulması ve öğretilmesinin faydalı olacağını savunmuştur. Geleneksel müziğin ve kültürün en doğru şekilde genç kuşaklara aktarılabilmesi için geleneksel çalgıların müzik eğitiminde mutlaka yer alması gerektiği belirtilmiştir. Geleneksel çalgılardan udun ise bir eşlik çalgısı olarak hem geleneksel müziğin öğretiminde, hem de batı müziğinin öğretiminde kullanılabilen bir çalgı olması sebebiyle MÖYK'da udun bu özelliğini göz ardı edilmemesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Barış (2007) "Okul Müzik Eğitiminde Çalgı Eğitimi Uygulamaları" konulu makalesinde, okul müzik eğitiminin en önemli boyutlarından birini oluşturan çalgı eğitimi uygulamalarının, sınıf ortamı içerisinde müzik dersi etkinliklerinin vazgeçilmez aşamalarından birini oluşturduğu; müzik dersinin amaçları içerisinde yer alan pek çok kuramsal ve uygulamaya yönelik kazanımın öğretilmesinde okul müzik eğitiminde kullanılan çalgıların en değerli materyaller olduğunu savunmuştur. Müzik öğretmenliği lisans programında yer alan okul çalgıları dersinde blokflüt dışında bağlama ve gitar için alınan eğitimin kısmen yeterli olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Lisans programında okul çalgıları dersinin 4 yıllık periyotta süresinin uzatılması, mevcut orkestra oda müziği dersinin yanı sıra, bir okul çalgıları orkestrası dersinin yer alması, okul çalgıları derslerinde, çalgıya

yönelik temel beceri ve tekniklerin öğretilmesinin yanı sıra dağarcık oluşturulmasına yönelik yaratıcı çalışmalara da yer verilmesi gerekliliği sonucuna varılmıştır.

Özdek (2005) “Bağlamanın İlköğretim II. Kademe Sınıflarındaki Müzik Eğitiminde Kullanımına Yönelik Bir Çalışma” konulu yüksek lisans tezinde; Konya merkez ve ilçelerinde 50 müzik öğretmenine anket uygulanmış ve bağlamanın ilköğretim II. kademe (6, 7 ve 8. sınıflar) müzik eğitiminde istenilen düzeyde kullanılmadığı, bunun yanında müzik öğretmenlerinin dört yıl boyunca eğitimini aldıkları alan çalgılarını mesleklerinde kullanmadıkları veya kullanamadıkları tespit edilmiştir. Bağlamayı veya farklı çalgıları müzik dersi konser ve etkinliklerinde kullandığını belirten müzik öğretmenleri bu çalgıları genelde okul dışından kimselere çaldırdığı belirtilmiştir. İlköğretim müzik eğitiminde bağlamanın müzik derslerinde kullanımının daha yeterli olmasının gerekliliği sonucuna varılmıştır.

Milli (1999) “İlköğretim Okullarında Piyano ve Diğer Klavyeli Çalgıların Müzik Öğretmenleri Tarafından Kullanımı ve Eğitime Katkıları” konulu yüksek lisans tezinde Ege Bölgesindeki müzik öğretmenlerine anket uygulanmış ve araştırma sonucunda; müzik öğretmenlerinin ders içi ve dışı etkinliklerde klavyeli çalgıları büyük oranda tercih ettikleri ancak eğitsel müzik eğitimi açısından yüksek öğrenim kurumlarında almış oldukları piyano ve piyano eşlik derslerini yeterli bulmadıkları gözlenmiştir. Dolayısıyla da piyano ve diğer klavyeli çalgıları istenilen etkinlikte kullanmadıkları belirlenmiştir. Bu nedenle, piyano ve diğer klavyeli çalgıların çağdaş müzik eğitiminde doğru, etkin ve estetik bir yapı içerisinde kullanılmasında müzik eğitimi bölümlerindeki piyano, piyano eşlik ve armoni derslerinin ihtiyaç doğrultusunda düzenlenmesinin gerekli olduğu düşünülmüş, piyano dışında kullanılan org gibi klavyeli çalgıların ise derslerde daha verimli kullanılması için, müzik eğitimi bölümlerinde ders olarak verilmesi ve açılacak hizmet- içi kursların önemi ve gereği bir kez daha vurgulanmıştır.

Demir (2007) “Geleneksel Türk Sanat Müziği Çalgılarından Udun Müzik Derslerinde Kullanılabilirliği Konusunda Öğretmen Görüşleri” konulu yüksek lisans

tezinde; udun müzik derslerinde kullanılabilirliği incelenmiş ve çeşitli illerdeki okullarda görev yapan ve ud çalan 15 müzik öğretmeniyle görüşülmüştür. Bu görüşmeler sonucunda, udun müzik derslerinde nasıl ve ne ölçüde kullanıldığı tespit edilmiştir. Görüşme yoluyla elde edilen bilgiler doğrultusunda udun çeşitli konuların anlatımında, farklı formlardaki şarkıların öğretiminde ve ders dışı sosyal etkinliklerde kullanmak için yeterli ve etkin bir çalgı olduğu gözlemlenmiştir.

İlgili çalışmalar incelendiğinde, genel olarak müzik eğitiminde çalgı kullanımının önemi ve müzik derslerinde kullanılacak olan çalgıların müzik öğretmenlerinin meslek hayatlarına yansımaları üzerinde durulduğu gözlenmiştir. Ancak geleneksel halk müziğimizin temel sazı olan bağlamanın, müzik eğitiminde kullanımına ilişkin sınırlı sayıda araştırma yer almaktadır. Bu nedenle yapılan araştırma bu çalışma alanına katkı sağlaması açısından önemlidir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Araştırmanın yöntem bölümünde araştırmada izlenen bilimsel yaklaşımı araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin toplanması ile verilerin analizi gibi bölümlere yer verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, ilköğretimde ve ortaöğretimde müzik öğretmenlerinin derslerindeki bağlama kullanımını ortaya çıkarmaya yönelik betimsel bir araştırmadır. Bu amaçla anket tekniği kullanılmıştır. Müzik öğretmenlerinin görüşleri esas alınmış ve bu görüşler doğrultusunda var olan durum betimlenmeye çalışılmıştır.

Betimleme yöntemi olayların, objelerin, kurumların grupların ve çeşitli alanların “ne” olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışır. Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır. Betimleme, olayları obje ve problemleri anlama ve anlatmada ilk aşamayı oluşturur. Bilimsel etkinlikler olayların betimlemesiyle başlar. Bu sayede onları iyi anlayabilme, gruplayabilme olanağı sağlanır ve aralarındaki ilişkiler saptanmış olur (Kaptan, 1998: 58).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, MEB’e bağlı ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan müzik öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Ağrı,

Ankara, Antalya, Aydın, Burdur, Bursa, Diyarbakır, Erzincan, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Iğdır, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Muğla, Ordu, Şanlıurfa, Trabzon, Van ve Zonguldak illerinde görev yapan ve danışman hocanın rehberliğiyle ulaşılabilen toplam 70 müzik öğretmeni oluşturmaktadır.

Örneklem seçme yolu olarak “amaçlı örneklem” tekniği kullanılmıştır. Örneklem teknikleri iki büyük gruba ayrılabilir. Şans esasına dayananlar ve şans esasına dayanmayanlar. Bazen bunların ikisinin bir arada kullanıldığı da görülebilir. Bazen araştırmacı işine en çok yarayacak bilgileri elde edebilmek için, bilgi kaynağı olacak kişileri doğrudan doğruya tayin edebilir (amaçlı örneklem). Özellikle eğitim alanında çalışan araştırmacı, üzerinde çalışabileceği grubu hazır bulur (Kaptan, 1998: 119).

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada verilerin bir kısmı kaynak taraması yoluyla elde edilmiştir. Araştırma için konuyla ilgili kitap, dergi ve konuya ışık tutacak tezlerden faydalanarak kuramsal bilgiler toplanmıştır. İlköğretim ve ortaöğretimde müzik öğretmenlerinin bağlama kullanımını ortaya çıkarmak amacını taşıyan bu araştırmada literatür tarama ve anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmada yer alan nitel veriler, daha çok kaynak tarama yoluyla, nicel veriler ise öğretmenlere uygulanan anket formlarıyla elde edilmiştir.

Anket; belli kişilerin ya da grupların bir konu üzerindeki duygu, düşünce ve deneyimlerini anlamak için belli bir plana göre hazırlanmış olan soru listeleridir. Bir ankette geçerlilik kavramı, herhangi bir ölçme ve değerlendirme tekniğindeki; örneğin, çok sorulu testlerdeki geçerlilik kavramına benzetilmektedir. Bu genel bir ifade ile anketin konuya uygunluğudur. Ancak burada testlerden biraz daha farklı olan durumu açıklamak gerekir. (Kaptan, 1998: 142)

- Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği:

Araştırmada hazırlanan anket formundaki soruların geçerliliğini test etmek amacıyla örnekleme olmayan, Ankara’da görev yapan on müzik öğretmeniyle anket soruları sınanmıştır. Bu sınanan görüşme anket soruları danışman hocanın ve konuyla ilgili farklı üniversitelerde görev yapan dört uzmanın rehberliğinde yeniden gözden geçirilmiş, alınan geri bildirimler dikkate alınarak anket uygulanmaya hazır hale gelmiştir.

İlköğretim ve ortaöğretimde, müzik öğretmenlerinin ders içi ve ders dışı etkinliklerinde bağlamayı kullanımını ortaya çıkarmaya yönelik sonuçlar elde etmek için hazırlanan ankette, çoktan seçmeli ve açık uçlu sorulara yer verilmiştir.

1) Anketler, ilköğretim ve ortaöğretimde görev yapan müzik öğretmenlerine uygulanmıştır. Her coğrafi bölgeden 10 adet olmak üzere, yurt çapında ilköğretim ve ortaöğretimde görev yapmakta olan toplam 70 müzik öğretmenine ulaşılmıştır.

2) Uygulanan anket formu, önce taslak olarak hazırlanmış, uzmanların da görüşleri alınıp son şekli verilmiştir. Ankette toplam 20 soru yöneltilmiştir. Bu sorulardan 12’si çoktan seçmeli, 4’ü açık uçlu, 4’ü ise çoktan seçmeli ancak son kısımları açık uçludur.

3) Ankete cevap veren örneklem grubunun, ankete içtenlikle ve doğru cevap verebilmeleri için gerekli ortam ve şartlar sağlanmaya çalışılmıştır. Verilecek cevaplar için ad ve soyadı istenmemiştir. Anketler örneklem kapsamındaki öğretmenlere bizzat verilmiş ya da elektronik posta yoluyla ulaştırılmıştır. Soruların cevaplanması beklenmiş, herhangi bir süre kısıtlaması yapılmamıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada, anketle elde edilen verilerin çözümlenmesiyle elde edilen bulgular, önce tablo halinde sergilenmiş, ardından yazılı olarak yorumlanmıştır.

Diğer verilerin çözümlenmesi için (SPSS 12.0) sosyal bilimler için istatistik paket programı ile yapıldıktan sonra verileri karşılaştırmak için, betimsel istatistikleri sunmak amacıyla f ve % kullanılmıştır. İlgili alt problemlerde veriler yüzde, frekans ve crosstab (çapraz tablo) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen nicel bulgular tablolar halinde alt problem sırasına göre sunulmuştur.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma için toplanmış verilerin yöntem bölümünde belirtilen tekniklerle çözümlenmesi sonucunda elde edilen sonuçlar, araştırmanın amacına ve alt problemlerine göre ele alınmış, tablolar halinde açıklanarak yorumlanmıştır. Tablolar, alt problem sırasına göre dizilmiş ve yorumlanmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi ‘İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında müzik derslerinde öğretmenlerin bağlama kullanma durumları nedir?’ şeklinde oluşturulmuştur.

Tablo 4.1. Müzik Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Öğretim Kademesine Göre Sayısal Dağılımları

ÖĞRETİM KADEMESİ	<i>f</i>	%
İlköğretim	59	84,3
Ortaöğretim	11	15,7
Toplam	70	100

Tablo 4.1’e bakıldığında müzik öğretmenlerinin görev yaptıkları öğretim kademesine göre dağılımları görülmektedir.

Tabloda, öğretmenlerin %84,3’ü ilköğretim, %15,7’si ise ortaöğretim kademesinde görev yapmaktadır. Tablo 4.1’e bakarak ilköğretim kademesinde görev

yapan müzik öğretmenlerinin, ortaöğretim kademesinde görev yapanlara göre sayısının daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2. Müzik Öğretmenlerinin Eğitimini Aldıkları Anaçalgılara Göre Sayısal Dağılımları

EĞİTİMİ ALINAN ANAÇALGI	<i>f</i>	%
Bağlama	11	15,7
Gitar	1	1,4
Kanun	1	1,4
Keman	19	27,1
Klarnet	1	1,4
Piyano	7	10
Şan	7	10
Tar	1	1,4
Ud	4	5,7
Viyola	8	11,4
Viyolonsel	6	8,6
Yan flüt	4	5,7
Toplam	70	100

Tablo 4.2'ye bakıldığında müzik öğretmenlerinin eğitimini aldıkları anaçalgıların sayısal dağılımları verilmiştir. Tablodan anlaşılabacağı üzere, müzik öğretmenlerinin büyük bir kısmı anaçalgı eğitimi olarak keman ve bağlama eğitimi almıştır.

Ülkemizde müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda en çok yaylı çalgıların tercih edildiği bilinmektedir. Araştırma sonucu bu veriyi doğrulamaktadır. Yaylı çalgıların ve bağlamanın daha çok tercih edilmesi sonucu, müzik eğitiminde bu çalgıların daha sık kullanılması beklenir. Ancak yapılan bazı akademik çalışmalarda, bu durumun her zaman doğru olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.3. Müzik Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları İllere Göre Sayısal Dağılımları

GÖREV YAPILAN İL	<i>f</i>	%
Ağrı	4	5,7
Ankara	4	5,7
Antalya	7	10
Aydın	2	2,9
Burdur	3	4,3
Bursa	2	2,9
Diyarbakır	4	5,7
Erzincan	1	1,4
Eskişehir	6	8,6
Gaziantep	4	5,7
Giresun	1	1,4
Iğdır	1	1,4
İstanbul	5	7,1
İzmir	7	10
Kocaeli	3	4,3
Muğla	2	2,9
Ordu	1	1,4
Şanlıurfa	2	2,9
Trabzon	7	10
Van	3	4,3
Zonguldak	1	1,4
Toplam	70	100

Tablo 4.3'te Müzik öğretmenlerinin görev yaptıkları illere göre sayısal dağılımları görülmektedir.

Tablodaki veriler incelendiğinde; müzik öğretmenlerinin %5,7'sinin Ağrı, %5,7'sinin Ankara, %10'unun Antalya, %2,9'unun Aydın, %4,3'ünün Burdur, %2,9'unun Bursa, %5,7'sinin Diyarbakır, %1,4'ünün Erzincan, %8,6'sının Eskişehir, %5,7'sinin Gaziantep, %1,4'ünün Giresun, %1,4'ünün Iğdır, %7,1'inin İstanbul, %10'unun İzmir, %4,3'ünün Kocaeli, %2,9'unun Muğla, %1,4'ünün Ordu, %2,9'unun Şanlıurfa, %10'unun Trabzon, %4,3'ünün Van, %1,4'ünün Zonguldak illerinde görev yaptığı görülmektedir.

Tablo 4.3'te bu araştırmanın örneklemini oluşturan müzik öğretmenlerinin görev yaptıkları illere göre sayısal dağılımında Antalya, İzmir, Trabzon ve Eskişehir büyük çoğunluğu oluşturmaktadır.

Tablo 4.4. Müzik Öğretmenlerinin Görev Sürelerine Göre Sayısal Dağılımları

GÖREV YAPILAN YIL	<i>f</i>	%
1 – 5	40	57,2
6–10	14	20,1
11–15	8	11,4
16–20	3	4,2
21–25	5	7,1
Toplam	70	100

Tablo 4.4'te müzik öğretmenlerinin görev yıllarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablodan öğretmenlerin büyük çoğunluğun 1-5 yıl arasında görev sürelerinin olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin % 57,2'sinin meslek hayatının ilk beş yılında olduğu anlaşılmaktadır. Tablodan da anlaşılabacağı üzere, örneklemdaki öğretmenlerin çoğunun, göreve yeni başlayan müzik öğretmenlerinden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 4.5. Müzik Öğretmenlerinin Mezun Oldukları Üniversitelere Göre Sayısal Dağılımları

MEZUN OLUNAN ÜNİVERSİTE	<i>f</i>	%
Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi	2	2,9
Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi	6	8,6
Ege Üniversitesi T.M.D.K.	1	1,4
Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi	1	1,4
Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi	26	37,1
İstanbul Teknik Üniversitesi T.M.D.K.	2	2,9
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi	4	5,7
Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi	6	8,6
Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi	2	2,9
Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi	3	4,3
Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi	1	1,4
Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi	4	5,7
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi	12	17,1
Toplam	70	100

Tablo 4.5’ te görüldüğü gibi; anketi cevaplayan müzik öğretmenlerinin sayısının, mezun oldukları üniversitelere göre dağılımında; Atatürk Üniversitesi’nden mezun olanlar %2,9, Dokuz Eylül Üniversitesi’nden mezun olanlar %8,6, Ege Üniversitesi’nden mezun olanlar %1,4, Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nden mezun olanlar %1,4, Gazi Üniversitesi’nden mezun olanlar %37,1, İstanbul Teknik Üniversitesi’nden mezun olanlar %2,9, İnönü Üniversitesi’nden mezun olanlar %5,7, Karadeniz Teknik Üniversitesi’nden mezun olanlar %8,6, Marmara Üniversitesi’nden mezun olanlar %2,9, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nden mezun olanlar %4,3, Pamukkale Üniversitesi’nden mezun olanlar %1,4, Selçuk Üniversitesi’nden mezun olanlar, %5,7, Uludağ Üniversitesi’nin mezun olanlar %17,1 olduğu görülmektedir.

Tablodan anlaşılabacağı üzere öğretmenlerin büyük bir kısmının Gazi Üniversitesi'nden mezun olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin çoğunluğunun eğitim fakültelerinin müzik eğitimi anabilim dalından mezun olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.6. Müzik Öğretmenlerinin İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Bağlama Kullanma Durumu

	HİÇ KULLANMIYORUM		AZ KULLANIYORUM		KISMEN KULLANIYORUM		BÜYÜK ÖLÇÜDE KULLANIYORUM		TOPLAM	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
İlköğretim	31	53	6	10	9	15	13	22	59	100
Ortaöğretim	3	27	3	27	3	27	2	19	11	100
Toplam	34	49	9	13	12	17	15	21	70	100

Tablo 4.6'ya bakıldığında müzik öğretmenlerinin ilköğretim kurumlarında bağlama kullanma durumları görülmektedir. Buna göre; ilköğretim kademesinde görev yapan 59 müzik öğretmeninden 31'inin (%53) bağlamayı hiç kullanmadığı, 6'sının (%10) az kullandığı, 9'unun (%15) kısmen kullandığı, 13'ünün (%22) ise büyük ölçüde kullandığı görülmüştür. Buna göre; ilköğretim kademesinde görev yapan müzik öğretmenlerinden derslerinde bağlamayı hiç kullanmayanların sayısı derslerinde bağlamayı kullananlara göre daha fazladır.

Tablo 4.6'da aynı zamanda müzik öğretmenlerinin ortaöğretim kademesinde bağlamayı kullanma durumları görülmektedir. Buna göre; müzik derslerinde bağlamayı hiç kullanmayan 3 (%27), az kullanan 3 (%27), kısmen kullanan 3 (%27), büyük ölçüde kullanan ise 2 (%19) müzik öğretmeni tespit edilmiştir.

Tabloya göre; bağlamayı derslerinde hiç kullanmayan veya az kullanan müzik öğretmenlerinin toplamı kısmen ve büyük ölçüde kullananlara göre daha fazladır.

Ortaöğretim kademesinde müzik derslerinde bağlama kullanımının düşük olduğu söylenebilir. İlköğretim ve ortaöğretim kademeleri birlikte değerlendirildiğinde, öğretmenlerin %49'unun bağlamayı derslerinde hiç kullanmadığı, %13'ünün az kullandığı, %17'sinin kısmen ve %21'inin derslerinde bağlamayı büyük ölçüde kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.7. Müzik Öğretmenlerinin Bağlamayı Kullanma Amaçları

BAĞLAMANIN KULLANIM AMACI	<i>f</i>	%
Belirli gün ve haftalar için	4	11,1
Halk türkülerini ve okul şarkılarını öğretmek için	25	69,4
Öğrencilere halk müziğini ve bağlamayı tanıtmak için	7	19,4
Toplam	36	100

Tablo 4.7'de derslerinde bağlama kullanan müzik öğretmenlerinin kullanım amaçları görülmektedir. Bağlamayı belirli gün ve haftalar için kullanan %11,1, halk türkülerini ve okul şarkılarını öğretmek için kullanan %69,4, öğrencilere halk müziğini ve bağlamayı tanıtmak için kullanan %19,4 olarak belirlenmiştir.

Tablodan da anlaşılabacağı gibi derslerinde bağlamayı, halk türkülerini ve okul şarkılarını öğretmek için kullanan müzik öğretmenleri büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi 'Ders dışı sosyal etkinliklerde bağlama kullanımı ve hangi etkinliklerde kullanıldığına yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?' şeklinde belirlenmiştir.

Tablo 4.8. Müzik Öğretmenlerinin İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Ders Dışı Etkinliklerde Bağlama Kullanma Durumu

	KULLANANLAR	KULLANMAYANLAR	TOPLAM
İlköğretim	28	31	59
Ortaöğretim	8	3	11
Toplam	36	34	70

Tablo 4.8'e bakıldığında müzik öğretmenlerinin ilköğretim kurumlarında bağlamayı ders dışı etkinliklerde kullanma durumları görülmektedir. İlköğretim okullarında bağlamayı ders dışı etkinliklerde kullanmayan 31, kullanan ise 28 müzik öğretmeni tespit edilmiştir. Elde edilen verilere bakılarak ilköğretim okullarında bağlamayı ders dışı etkinliklerde kullanmayanların sayısı çoğunluğu oluşturmaktadır.

Tablo 4.8'de ayrıca müzik öğretmenlerinin ortaöğretim okullarında bağlamayı ders dışı etkinliklerde kullanma durumu görülmektedir. Elde edilen veriler incelendiğinde, bağlamayı ders dışı etkinliklerde kullanan müzik öğretmeni 8, kullanmayan ise 3 kişidir. Tabloda da görüldüğü gibi ortaöğretimde bağlamayı ders dışında kullanan müzik öğretmenlerinin sayısı çoğunluğu oluşturmaktadır. İlköğretim ve ortaöğretim arasında bir kıyaslama yapıldığında, müzik öğretmenlerinin ortaöğretimde müzik öğretmenlerinin bağlamayı ders dışı etkinliklerde daha sık kullandıkları söylenebilir.

Tablo 4.9. Müzik Öğretmenlerinin Bağlamayı Ders Dışı Etkinliklerde Kullanma Amaçları

BAĞLAMANIN KULLANILDIĞI DERS DIŞI ETKİNLİK	<i>f</i>	%
Bağlama Topluluğu	6	16,7
Türk Halk Müziği Korusu	26	72,2
Diğer	4	11,1
Toplam	36	100

Tablo 4.9’da ders dışı etkinliklerde bağlamayı kullanan müzik öğretmenlerinin kullanım amaçları görülmektedir. Tablo 4.8’de gösterilen bağlamanın ders dışı etkinliklerde kullanımı verisinde bağlamayı kullanan 36 müzik öğretmeninden; “bağlamayı halk müziği korosu için kullanan” %72,2, bağlama topluluğu çalışmaları yapmak için kullanan %16,7, diğer etkinliklerde kullananlar ise %11,1 olarak belirlenmiştir. Tablodan da anlaşılabacağı gibi ders dışı etkinlik olarak bağlamayı halk müziği korosu için kullanan müzik öğretmenleri büyük çoğunluğu oluşturmaktadır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi ‘Müzik öğretmenlerinin aldıkları bağlama eğitimi konusunda görüşleri nelerdir?’ şeklinde oluşturulmuştur.

Tablo 4.10. Müzik Öğretmenlerinin Bağlama Eğitimi Alma Durumları

BAĞLAMA EĞİTİMİ ALMA DURUMU	<i>f</i>	%
Bağlama Eğitimi Alanlar	63	90
Bağlama Eğitimi Almayanlar	7	10
Toplam	70	100

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi müzik öğretmenlerinin müzik eğitimi bölümlerinde veya konservatuar bölümlerinde bağlama eğitimi alma durumları yer almaktadır.

Tablo 4.10’a bakıldığında bağlama eğitimi alanlar %90, bağlama eğitimi almayanlar ise %10 olarak tespit edilmiştir. Ankete katılan 70 müzik öğretmeninden 63 tanesi bağlama eğitimi almış, 7 tanesi ise bağlama eğitimi almamıştır. Tablodan da anlaşılabacağı üzere müzik öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu bağlama eğitimi almıştır. Bunun nedeni, müzik eğitimi bölümlerinde ve Türk Müziği

Konservatuvarlarındaki ders programlarında anaçalgı ve okul çalgıları derslerinde bağlamanın yer almasıdır.

Tablo 4.11. Verilen Bağlama Eğitiminin Yeterliliğine İlişkin Müzik Öğretmeni Görüşleri

YETERLİLİK DERECEŚİ	<i>f</i>	%
Hiç Yeterli Değil	19	27,1
Az Yeterli	25	35,7
Orta Düzeyde Yeterli	15	21,4
Oldukça Yeterli	8	11,4
Tam Yeterli	3	4,3
Toplam	70	100

Tablo 4.11 incelendiğinde müzik öğretmenlerinin aldıkları bağlama eğitiminin yeterliliğine ilişkin görüşleri yer almaktadır. Buna göre, ankete cevap veren öğretmenlerin çok önemli bir kısmının, aldıkları bağlama eğitiminin yeterli olmadığını düşündükleri görülmektedir. Müzik eğitimi bölümlerinde, müzik öğretmeni adayları okul çalgıları dersinde bir dönem, ana çalgı derslerinde seçmeli olarak dört yıl boyunca bağlama eğitimi almaktadırlar. “Hiç”, “az” ve “orta” cevapları toplandığında, genelin % 84,2’sini oluşturmaktadır. Yani öğretmenlerin %84,2’si aldıkları bağlama eğitiminin yeterli olmadığını düşünmektedir denilebilir. Aldıkları bağlama eğitiminin yeterli olduğunu düşünen öğretmenlerin oranı ise sadece %15,8’de kalmaktadır.

Tablo 4.12. Müzik Öğretmenlerinin Mezun Olduktan Sonra Bağlama Çalma Düzeyleri

BAĞLAMA ÇALMA DÜZEYİ	<i>f</i>	%
Hiç	19	27,1
Az	19	27,1
Orta	15	21,4
Oldukça	15	21,4
Tam	2	2,9
Toplam	70	100

Tablo 4.12’ye bakıldığında müzik öğretmenlerinin mezun olduktan sonra bağlama çalma düzeyleri görülmektedir. Ankete katılan müzik öğretmenlerinin bu soruya ilişkin cevaplarından genel olarak bağlama çalma konusunda bir gelişme gösteremedikleri sonucuna varılabilir. Çünkü orta düzeyin altında yer alan “hiç” ve “az” sütunları toplandığında, müzik öğretmenlerinin yaklaşık %55’inin bu yönde gelişim göstermediği görülmektedir. Orta düzeyde gelişim gösterdiğine inanan müzik öğretmenleri de buna eklendiğinde oran %76’ya gelmektedir.

Tablo 4.13. Müzik Öğretmenlerinin Mezun Olduktan Sonra Bağlama Çalma Düzeylerini Geliştirme Durumu

ÇABA GÖSTERME DURUMU	<i>f</i>	%
Çalma Düzeyini Geliştirenler	32	45,7
Çalma Düzeyini Geliştirmeyenler	38	54,3
Toplam	70	100

Tablo 4.13’e bakıldığında müzik öğretmenlerinin mezun olduktan sonra bağlama çalma düzeylerini geliştirme durumları görülmektedir. Tabloda mezun olduktan sonra bağlama çalma düzeyini geliştiren %45,7, bağlama çalma düzeyini geliştirmeyen %54,3 olarak ifade edilmiştir. Buradan yola çıkarak mezun olduktan sonra bağlama çalma düzeyini geliştirmeyenlerin oranının geliştirenlere daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.14. Müzik Öğretmenlerinin Bağlamaya Sahip Olma Durumları

BAĞLAMAYA SAHİP OLMA DURUMU	<i>f</i>	%
Bağlamam var	43	61,4
Bağlamam yok	27	38,6
Toplam	70	100

Tablo 4.14’te görüldüğü gibi müzik öğretmenlerinin bağlamaya sahip olma durumları gösterilmiştir. Tablo 4.14’e bakıldığında kendisine ait bağlaması bulunan müzik öğretmeni %61,4, kendisine ait bağlaması bulunmayan müzik öğretmeni ise %38,6 olarak gösterilmektedir. Tablodan da anlaşılabacağı üzere kendisine ait bağlama bulunan müzik öğretmenlerinin, bağlaması bulunmayan müzik öğretmenlerine oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.15. Müzik Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okullarda Bağlama Bulunma Durumu

OKULDA BAĞLAMA BULUNMA DURUMU	<i>f</i>	%
Var	15	21,4
Yok	55	78,6
Toplam	70	100

Tablo 4.15’e bakıldığında müzik öğretmenlerinin görev yaptıkları okulların bağlamaya sahip olma durumları görülmektedir. Tablo 4.15’te görüldüğü gibi müzik öğretmenlerinin görev yaptıkları okullarda bağlama bulunan okul %21,4, bağlama bulunmayan okul ise %78,6 olarak tespit edilmiştir. Tablodan da anlaşılabacağı üzere, müzik öğretmenlerinin görev yaptığı okulların büyük bir kısmında bağlama bulunmamaktadır.

Tablo 4.16. Müzik Öğretmenlerinin Bağlama Öğretme Durumu

ÖĞRENCİLERE BAĞLAMA ÖĞRETME DURUMU	<i>f</i>	%
Öğretenler	17	24,3
Öğretmeyenler	53	75,7
Toplam	70	100

Tablo 4.16’da müzik öğretmenlerinin öğrencilerine bağlama öğretme durumları yer almaktadır. Tablo 4.16’da görüldüğü gibi müzik öğretmenlerinin %75,7’si öğrencilerine bağlama öğretmemektedir. Öğrencilerine bağlama öğreten öğretmenler ise %24,3 lük bir oranı oluşturmaktadır. Elde edilen verilere bakılarak öğrencilerine bağlama öğretmeyen müzik öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4.17. Bağlama Eğitimi Veren Müzik Öğretmenlerinin Öğrettikleri Düzenler

ÖĞRETİLEN BAĞLAMA DÜZENLERİ	<i>f</i>	%
Bağlama Düzeni	13	76,5
Kara Düzen	4	23,5
Toplam	17	100

Tablo 4.17’de bağlama eğitimi veren müzik öğretmenlerinin öğrencilerine öğrettikleri düzenler görülmektedir. Tabloya bakılarak bağlama düzeni öğreten müzik öğretmeni %76,5 kara düzen öğreten müzik öğretmeni ise %23,5’tir. Tablodan da anlaşılabacağı gibi bağlama düzeni öğreten müzik öğretmenleri büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır.

Tablo 4.18. Öğrencilerin Bağlama Öğrenmeye Karşı İlgi Düzeyleri

ÖĞRENCİLERİN BAĞLAMA ÖĞRENME İLGİLERİ	<i>f</i>	%
Hiç	13	18,6
Az	19	27,1
Orta	20	28,6
Oldukça	14	20
Tam	4	5,7
Toplam	70	100

Tablo 4.18'e bakıldığında öğrencilerin bağlama öğrenmeye karşı ilgi düzeyleri görülmektedir. Anket verileri incelendiğinde, öğrencilerin %18,6'sının hiç ilgi duymadığı, % 27,1'inin de ilgi düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. İlgi duyan diğer öğrencilerin oranları toplandığında, %54,3 oranında öğrencinin, bağlama öğrenme konusuyla ilgili oldukları söylenebilir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi 'Müzik derslerinde bağlama kullanımı konusunda müzik öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?' şeklinde oluşturulmuştur.

Tablo 4.19. Bağlamanın Müzik Derslerinde İşlenmeye Uygunluğu

BAĞLAMANIN MÜZİK DERSLERİNDE İŞLENMEYE UYGUNLUĞU	<i>f</i>	%
Hiç	5	7,1
Az	8	11,4
Orta	27	38,6
Oldukça	23	32,9
Tam	7	10
Toplam	70	100

Tablo 4.19'a bakıldığında bağlamanın müzik derslerinde işlenmeye uygunluğu sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplar görülmektedir. Elde edilen veriler incelendiğinde; öğretmenlerin genel olarak bağlamanın derslerde işlenmeye uygun bir enstrüman olduğunu düşündükleri görülmektedir. Bununla birlikte, öğretmenlerin %7,1'inin hiç uygun olmadığı, % 11,4'ünün de bağlamanın derslerde işlenmeye uygunluğunun alt seviyede olduğu görüşünde oldukları söylenebilir.

Tablo 4.20. Bağlamanın Müzik Öğretmenlerinin Meslek Yaşamlarına Katkısı

BAĞLAMANIN ÖĞRETMENLİĞE KATKI DERECEŚİ	<i>f</i>	%
Hiç	9	12,9
Az	13	18,6
Orta	16	22,9
Oldukça	28	40
Tam	4	5,7
Toplam	70	100

Tablo 4.20'de bağlamanın müzik öğretmenliğine katkı durumu görülmektedir. Elde edilen verilere bakarak ankete katılan müzik öğretmenlerinin çoğunun farklı düzeylerde de olsa, bağlamanın müzik öğretmenliğine katkısının olduğu yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Öğretmenlerin %40'ı bağlamanın katkısını yüksek bulurken, %12,9'u da bağlamanın hiç katkısının olmadığını düşünmektedir.

BÖLÜM 5

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlara ve elde edilen sonuçlara yönelik çözüm önerilerine yer verilecektir.

5.1. Sonuçlar

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak şu sonuçlara varılmıştır.

- Bağlamayı derslerinde kullanmayan, ilköğretimde görevli müzik öğretmenleri, dikkate değer bir çoğunluğa sahiptir. Bağlamayı derslerinde kullanan müzik öğretmenlerinin oranları tespit edilmiş, bu oranın hiç kullanmayanlara göre daha düşük olduğu görülmüştür.
- Ortaöğretim kademesine bağlama kullanımına bakıldığında; bağlamayı derslerinde hiç kullanmayanlar ile az kullananların çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Bu oranlara bakıldığında; ortaöğretimde müzik öğretmenlerinin bağlama kullanma oranının düşük olduğu tespit edilmiştir.
- Müzik öğretmenlerinin bağlamayı kullanım amaçları incelendiğinde, büyük bir çoğunluğunun öğrencilerine halk türkülerini ve okul şarkılarını öğretmek için bu çalgıyı kullandığı görülmüştür.
- Sonuçlara göre, müzik öğretmenlerinin önemli bir çoğunluğunun müzik eğitimi bölümlerinde aldıkları “bireysel çalgı ve okul çalgıları” dersindeki

bağlama eğitimi göz önünde bulundurulduğunda; bu çalgıyı müzik eğitiminde kullanma oranının yetersiz olduğu söylenebilir.

- İlköğretim kademesinde görev yapan 59 müzik öğretmenin yarısından fazlası bağlamayı ders dışı etkinliklerde kullanmadığını belirtmiştir. Ortaöğretimde ise bunun aksine ankete katılan müzik öğretmenlerinin çoğunluğu ders dışı etkinliklerde bağlamayı kullandığını belirtmiştir.
- İlk ve ortaöğretimde görev yapan müzik öğretmenlerinin bağlamayı ders dışı etkinliklerde kullanım amaçları incelendiğinde; dikkate değer bir çoğunluğun Türk Halk Müziği Korusu, diğerlerinin ise bağlama topluluğunda ve farklı etkinlikler çerçevesinde bağlamaya yer verdiği anlaşılmıştır.
- Elde edilen verilere bakarak ortaöğretimde bağlamanın ders dışı etkinliklerde kullanımının ilköğretime göre daha yaygın olduğu söylenebilir. Genel müzik eğitimi kapsamında incelendiğinde; bağlamanın ders dışı etkinliklerde kullanımının yeterli düzeylerde olmadığı söylenebilir.
- Örneklemi oluşturan müzik öğretmenlerinin %90'ının “bireysel çalgı” veya “okul çalgıları” dersinde bağlama eğitimi aldığı tespit edilmiştir. Müzik öğretmenlerinin önemli bir çoğunluğu aldıkları bağlama eğitimini yeterli görmemektedir. Alınan eğitimi yeterli bulan müzik öğretmenlerinin oranı ise %15,8'dir.

- Bulgular incelendiğinde müzik eğitimi bölümlerinde verilen bağlama eğitiminin, müzik öğretmenliğine yansıdığı, fakat bu yansımanın yeterli düzeyde olmadığı düşünülebilir.
- Bağlamanın müzik derslerinde işlenmeye uygunluğu ile ilgili öğretmenlerin genel olarak bu çalgının derslerinde işlenmeye uygun bir enstrüman olduğunu düşündükleri görülmektedir. Elde edilen verilere bakarak ankete katılan müzik öğretmenlerinin çoğunun farklı düzeylerde de olsa, bağlamanın müzik öğretmenliğine katkısının olduğu yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Öğretmenlerin %40'ı bağlamanın katkısını yüksek olarak belirtmiştir.
- Bağlamanın genel müzik eğitiminde, müzik derslerinde ve ders dışı etkinliklerde işlenmeye uygun bir çalgı olduğu ve bunun müzik öğretmenliği mesleğine de işlevsel bir katkı sağladığı söylenebilir.
- Elde edilen veriler incelendiğinde; mezun olduktan sonra bağlama çalma düzeyinin yetersiz olduğuna inanan müzik öğretmenlerinin çoğunluğu oluşturduğu göz önünde bulundurulursa bunu geliştirecek çabanın yeterince gösterilmediği düşünülebilir.
- Bulgulardan, müzik öğretmenlerinin derslerinde ve ders dışı etkinliklerinde çalgıyı kullanmaları bakımından kendilerine ait bağlama bulunma durumunun yeterli fakat çalıştıkları okullarda çevresel imkânlar bakımından yeterli bağlama bulunmadığı söylenebilir.

- Bağlama eğitimi veren müzik öğretmenlerinin, öğrencilerine “bağlama düzeni” ve “kara düzen“ öğrettikleri, bunların ise büyük bir çoğunluğunun bağlama düzeniyle çalıştıkları görülmüştür.
- Son dönemlerde öğrencilerin halk müziğine ve bağlamaya olan ilgileri düşünüldüğünde, öğrencilere halk müziğinin ve onun temel sazı olan bağlamanın tanıtılması ve öğretilmesinin yetersiz olduğu söylenebilir.
- Müzik öğretmenlerinin görüşlerine başvuru bu soruda bulgulardan da anlaşılacağı gibi genel müzik eğitiminde öğrencilerin bağlamaya karşı ilgili olduğu düşünülebilir.

5.2. Öneriler

- Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda ”bireysel çalgı” ve “okul çalgıları” derslerinde verilen bağlama eğitiminin, müzik öğretmenliğine yönelik işlevi artırılmalı, bu derslerin programları bu doğrultuda gözden geçirilmelidir.
- İlköğretim ve ortaöğretim kademesinde görev yapan müzik öğretmenlerinin ders içi ve dışı etkinliklerinde bağlama kullanımı daha işlevsel hale getirilmeli, öğrencilere halk müziğini ve bağlamayı tanıttak çalışmaları yapılmalıdır.

- Müzik ğretmenlerinin düzenlediği halk müziği korusu, bağlama topluluğu ve bağlama eğitimi gibi faaliyetler okul idaresi tarafından desteklenmeli ve gerekli olanaklar sağlanmalıdır.
- Müzik ğretmenlerinin bağlama çalmaya karşı istekli ve yetenekli öğrencileri, mesleki ve özengen müzik eğitimine yönlendirmeli ve ğrenci velilerini bu konuda bilgilendirmelidir.
- Öğrencilerin okul dışında düzenlenen bağlama müziğine ilişkin konser, dinleti gibi etkinliklere katılımları sağlanmalıdır.
- Öğrencilere müzik derslerinde zaman zaman geleneksel halk müziğinden ve bağlama icracılarından örnekler dinletilmeli, farklı bölge müziklerini tanımaları sağlamalıdır.
- Genel müzik eğitiminde bağlama kullanımı dersin amacına uygun işlenmeli ve konuya ilişkin işlevsel bir yapı içerisinde ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

ACARTÜRK, N. (2000), **Türk Halk Müziği Çalgılarından Kavalın Ortaokul ve Liselerdeki Müzik Eğitimi Derslerinde Kullanımı**, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Eğitimi Anasanat Dalı, Müzik Eğitimi Programı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

AKBULUT, E. (2001), **Çağdaş Müzik Eğitiminde Türk ve Batı Müziğinin Yeri**, P.Ü Eğitim Fakültesi Dergisi sayı 10, 79.

ALTUĞ, N. (2000), **Temel Bağlama Eğitimi**. Birleşik Matbaa

BARIŞ, A. D. (2007), **Okul Müzik Eğitiminde Çalgı Eğitimi Uygulamaları**, A.İ.B.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi cilt 2, sayı 15, 1-12.

BOYDAŞ, N. (1997) **Eğitim-Sanat İlişkisi, Sanat Eğitimi**, (Birinci Basım) Ankara, Gazi Kitabevi.

ÇİLDEN, Ş. (2003). **Çalgı Eğitiminde Nitelik Sorunları**. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu. 26-30 Ekim. İnönü Üniversitesi, Malatya.

DEĞİRMENCİOĞLU, C. (1997), **Eğitim Bilimine Giriş**, (Birinci Baskı) Ankara: Gazi Kitabevi.

DEMİR, L (2007), **Geleneksel Türk Sanat Müziği Çalgılarından Udun Müzik Derslerinde Kullanılabilirliği Konusunda Öğretmen Görüşleri**, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

ERCAN N. (1998), **Piyano Eğitiminde Bazı Temel Davranışlar**, G.Ü.G.E.Fakülte Dergisi.

EKİCİ, S. (2005), **Bağlama Eğitimi Yöntem Ve Teknikler**, Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.

ERDEN, M.. FİDAN, N. (1998), **Eğitime Giriş**, Ankara: Alkım Kitapevi.

ETİKE S. (1991), **Sanat Eğitimi Yazıları**, İstanbul: İlke Yayınevi.

GEDİKLİ E. (2003), **Müzik Eğitimi**, Bursa: Ezgi Yayınevi

GÜRAY, C. (2006), **Anadolu'daki Geleneksel Müzikler ve AB Süreci**, Müzik Sanatımız ve AB Süreci Sempozyum, 17-18 Mart 2006, Ankara.

KAPTAN, S. (1998), **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri** (Onbirinci Baskı) Bilim Yayınevi, Ankara

KARAHAN, C. (1996), **Bağlama Müziğine İlişkin Eserlerin Seslendirilmiş Biçimi ve Yazılışı Arasındaki Farklılıklar-İncelenmesi, Sınanması Değerlendirilmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

KARASAR, N. (1991), **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, (Dördüncü Baskı), Ankara Gazi Kütüphanesi.

KÜÇÜKÖNCÜ Y. H. (2006), **Türk Eğitim Sistemindeki Yeniden Yapılanma Sürecinde Müzik Öğretmeni Modelleri**, Ulusal Müzik Sempozyumu: Denizli, Anı Yayıncılık.

KARSLI, M. D. (2003), **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Ankara: PegemA Yayıncılık.

LEHR, M. (1998). "Brain Building Subject". **Teaching Music**. Vol:6, Sayı:3, Reston: The National Association for Music Education, (40-42).

M.E.B. (2006), **Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Türk ve Batı Müziği Dersi Öğretim Programı**, Ankara.

MİLLÎ, S. M. (1999), **İlköğretim Okullarında Piyano ve Diğer Klavyeli Çalgıların Müzik Öğretmenleri Tarafından Kullanımı ve Eğitime Katkıları**, Denizli Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ÖZDEK, A. (2005) **Bağlamanın İlköğretim II. Kademe Sınıflarındaki Müzik Eğitiminde Kullanımına Yönelik Bir Çalışma** Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ÖZTÜRK, Murat Ö. (2006) **Anadolu Yerel Müziklerinde Geleneksel İcranın Vazgeçilmez Unsurlarından Biri Olarak Tavır Üzerine**, <http://www.muzikegitimcileri.net/> adresinden 06 Eylül 2008 tarihinde alınmıştır.

ÖZTÜRK, Murat Ö. (2002), **Türkiye’de Yaşanan Modernleşme Süreci ve Anadolu Yerel Müzikleri**, SCA Müzik Vakfı, “21.Yüzyılın Başında Türkiye’de Müzik” Sempozyumu Bildirisi, Ankara.

PARLAK, E. (2000), **Türkiye’de El ile (Şelpe) Bağlama Çalma Geleneği ve Çalış Teknikleri**, T.C. Kültür Bakanlığı, Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Ankara.

SAY, A. (2001), **Müzik Öğretimi**, (Üçüncü Baskı), Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

SENEMOĞLU, N. (2005), **Gelişim Öğrenme ve Öğretim**, Ankara: Gazi Kitapevi.

SUN, M. (2001), Eğitsel Müzik Öğretimi. **Müzik Öğretimi**. (Üçüncü Baskı).

SÜER, R. (1980), **Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Öğretim**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

ŞENTÜRK, N. (2001), **Musiki Muallimden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlar**, GÜGEF Dergisi cilt 21, sayı 2, 135–142.

TARMAN, S. (1996) **Müzik Eğitiminin Temelleri**, Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları

TEBİŞ, C. (2002), **Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Keman Öğretiminin Müzik Öğretmenlerinin Görüşlerine Dayalı Olarak Müzik Öğretmenliği Formasyonu Açısından Değerlendirilmesi**, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

TOPRAKÇI E. (2002), **Eğitim Üzerine**, Ankara (Birinci Basım): Ütopya Yayınevi.

TOZLU, N. (2003), **İnsandan Devlete Eğitim**, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları

TÖREYİN, Ayşe M. (2002), **Uluslararası “Avrupa’da ve Türk Cumhuriyetleri’nde Müzik Kültürü ve Eğitimi Kongresi”**, 13–16 Kasım 2002 Gazi Üniversitesi Ankara.

TUĞCULAR, E. (1992), **Türkiye’de Müzik Öğretmenlerinin Müzik Eğitimi Bölümlerinde Aldıkları Çalgı Eğitiminin Müzik Öğretmenliklerine Yansıması**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

UÇAN, A. (1994), **İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi**, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

UÇAN, A. (1997), **Müzik Eğitimi, Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar** (İkinci Baskı), Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

UÇAN, A. (2005), **Türk Müzik Kültürü**, (İkinci Baskı), Ankara: Önder Matbaacılık.

USLU, M. (2006), **Türkiye’de Çalgı Eğitiminin Yaygınlaştırılmasında ve Geliştirilmesinde Çoksesli Müzik Eğitimi**, Müzik ve Bilim Dergisi cilt 2 sayı 5.

VARIŞ, F. (1998), **Eğitim Bilimine Giriş**, İstanbul, Alkım Yayınları.

YAHYA KAÇAR, G. (2007). **Geleneksel Çalgılardan Udun Müzik Öğretmenliğinde Kullanılması**, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Kayseri, Sayı:22, (111–121)

YAYLA, F. (2002), **Cumhuriyet Dönemi Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlar ve Türkiye’de Müzik Öğretmenliği Mesleğinin Ulusal ve Uluslar arası Kimliği** Uluslararası “Avrupa’da ve Türk Cumhuriyetleri’nde Müzik Kültürü ve Eğitimi Kongresi” 13–16 Kasım 2002 Gazi Üniversitesi Ankara.

EKLER

EK 1: Müzik Öğretmenlerine Uygulanan Anket Formu

Aşağıda, müzik öğretmenlerine uygulanan anket formu verilmiştir.

YÖNERGE

Bu anket formu; “Türkiye’de Genel Müzik Eğitiminde Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Derslerindeki Bağlama Kullanımının İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezine veri oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu konudaki bilgi ve düşünceleriniz bu araştırma için önemli bir dayanak oluşturacaktır. Vereceğiniz bilgiler sadece bu araştırma için kullanılacaktır. Bu nedenle ankette isminizi vermeniz gerekmemektedir.

Bu araştırmanın amacı; ülkemizde genel müzik eğitiminde görev yapan müzik öğretmenlerinin derslerindeki bağlama kullanımının ortaya çıkarılmasıdır.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Halis IŞIK
G.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1- Hangi müzik eğitimi bölümünden mezun oldunuz?

.....

2- Hangi ilde görev yapıyorsunuz?

.....

3- Hangi öğretim kademesinde görev yapıyorsunuz?

☐ İlköğretim

☐ Ortaöğretim

☐ Diğer (belirtiniz)

4- Kaç yıldır müzik öğretmenliği yapıyorsunuz?

.....

5- Müzik Eğitimi Bölümünde “anaçalgı” olarak hangi çalgının eğitimini gördünüz?

.....

6- Müzik Eğitimi Bölümünde “okul çalgıları” veya “toplula çalgı” derslerinde bağlama eğitimi aldınız mı?

☐ Evet

☐ Hayır

7- Size verilen bağlama eğitimi müzik öğretmenliğinizde bu çalgıyı kullanmanız bakımından yeterli mi?

☐ Hiç

☐ Az

☐ Orta

☐ Oldukça

☐ Tam

8- Müzik Eğitimi Bölümünden mezun olduktan sonra bağlama çalma düzeyiniz ne ölçüde yeterliydi?

☐ Hiç

☐ Az

☐ Orta

☐ Oldukça

☐ Tam

9- Müzik Eğitimi Bölümünden mezun olduktan sonra bağlama çalma düzeyinizi geliştirecek bir çabanız oldu mu?

☐ Evet

☐ Hayır

10- Müzik derslerinde bağlamayı ne ölçüde kullanıyorsunuz?

☐ Hiç kullanmıyorum

☐ Az kullanıyorum

☐ Kısmen kullanıyorum

☐ Büyük ölçüde kullanıyorum

☐ Tamamen kullanıyorum

11- Eğer kullanıyorsanız hangi amaçla kullanıyorsunuz?

☐ Halk türkülerini ve okul şarkılarını öğretmek için

☐ Belirli gün ve haftalar için

☐ Öğrencilere bağlamayı ve halk müziğini tanıtmak için

☐ Diğer (belirtiniz)

12- Öğrencilerinize bağlama öğretiyor musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

13- Eğer öğretiyorsanız hangi düzenleri kullanıyorsunuz?

☐ Bağlama düzeni

☐ Kara düzen

☐ Misket düzeni

☐ Başka (belirtiniz)

14- Öğrencilerinizin bağlama öğrenmeye karşı ilgileri ne ölçüdedir?

☐ Hiç ☐ Az ☐ Orta ☐ Oldukça ☐ Tam

15- Kendinize ait bağlama var mı?

☐ Var ☐ Yok

16- Okulunuzda bağlama var mı?

☐ Var ☐ Yok

17- Ders dışı etkinliklerde bağlamayı kullanıyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

18- Eğer kullanıyorsanız hangi etkinliklerde kullanıyorsunuz?

☐ Bağlama topluluğu
☐ Türk Halk Müziği korusu
☐ Okullar arası yarışmalar
☐ Diğer (belirtiniz)

19- Sizce bağlama, müzik derslerinde işlenmeye ne ölçüde uygundur?

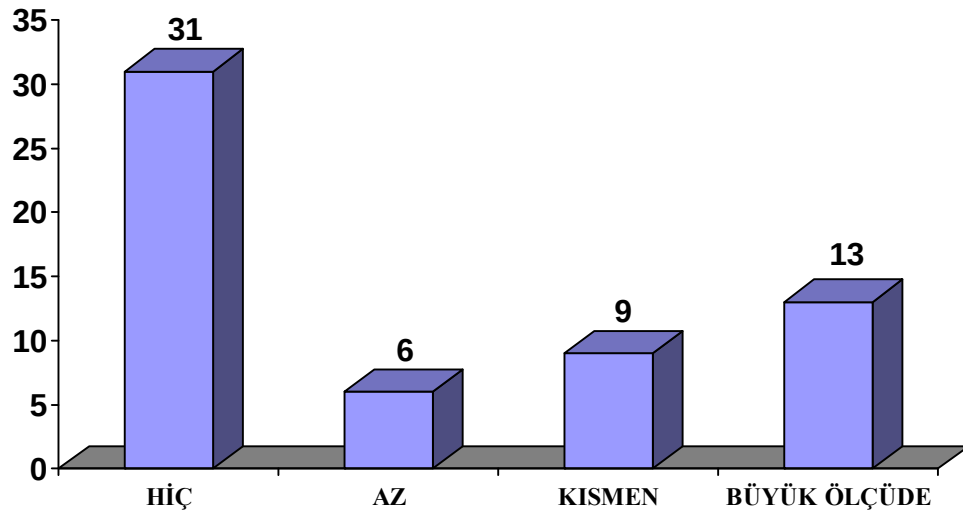
☐ Hiç ☐ Az ☐ Orta ☐ Oldukça ☐ Tam

20- Sizce bağlamanın müzik öğretmenliğinize ne ölçüde katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

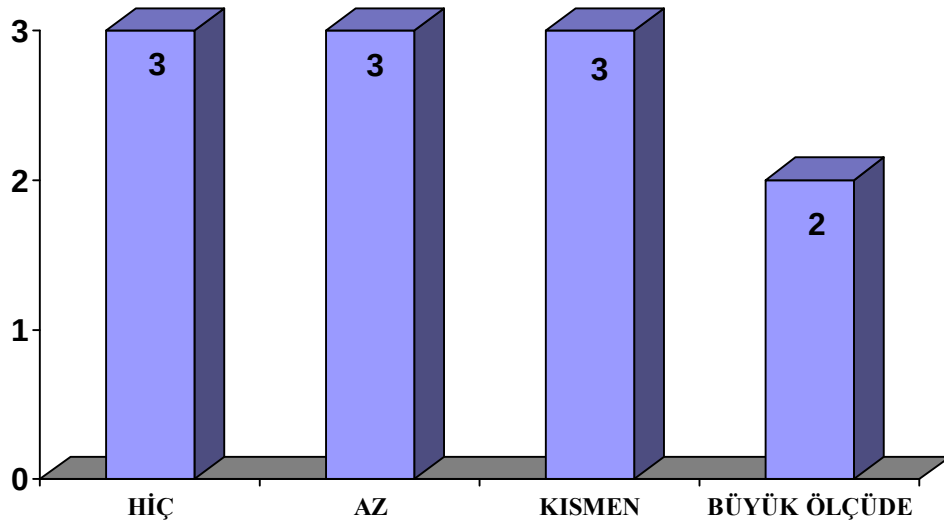
☐ Hiç ☐ Az ☐ Orta ☐ Oldukça ☐ Tam

EK 2: Grafikler

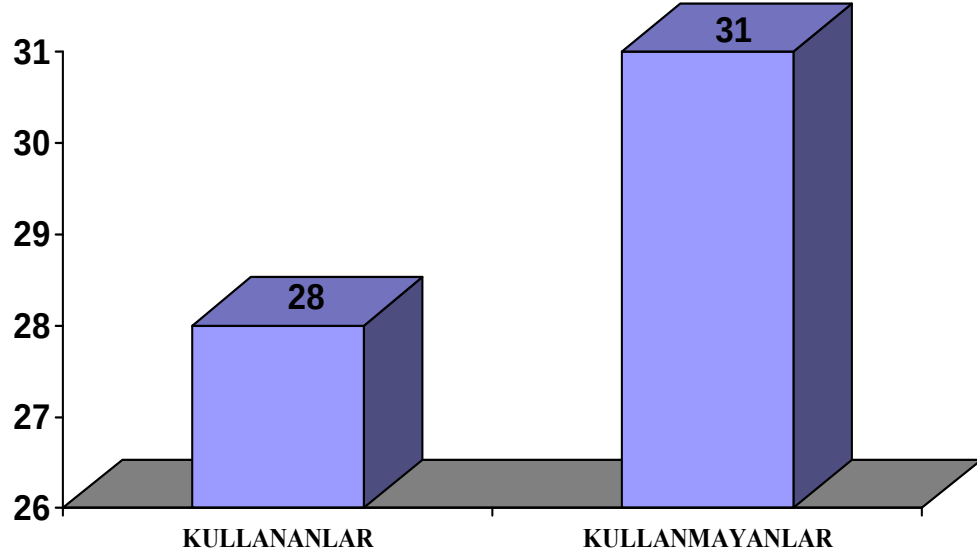
Grafik 2.1. Müzik Öğretmenlerinin İlköğretim Kurumlarında Bağlama Kullanma Durumu

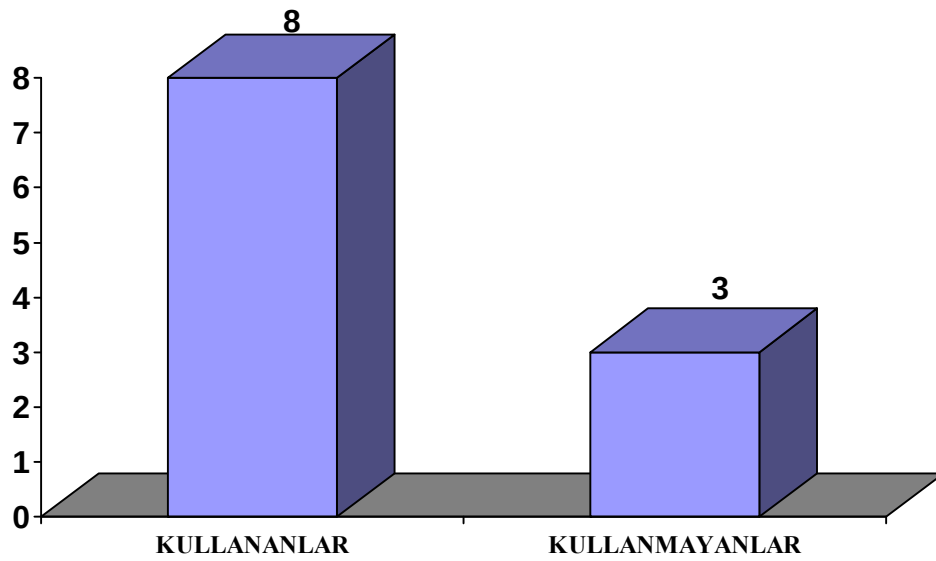
Grafik 2.2. Müzik Öğretmenlerinin Ortaöğretim Kurumlarında Bağlama Kullanma Durumu

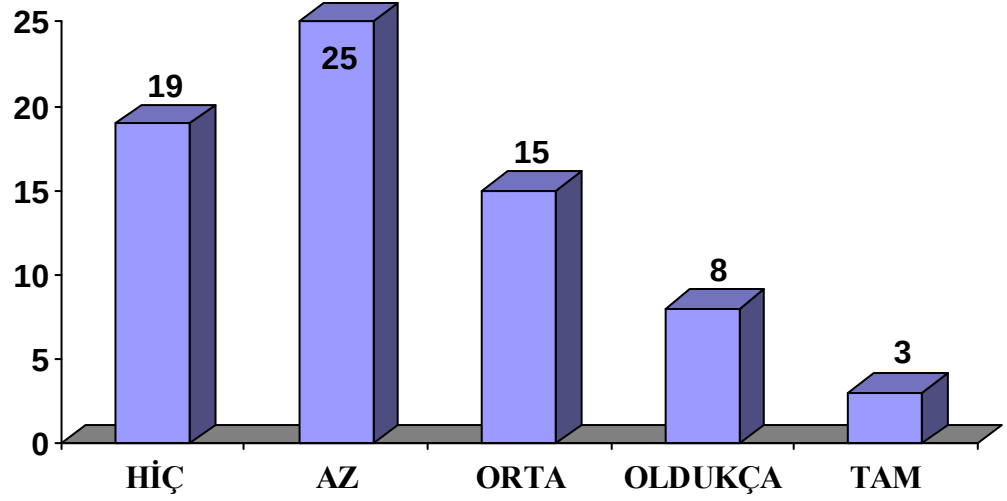
Grafik 2.3. Müzik Öğretmenlerinin İlköğretim Kurumlarında Bağlamayı Ders Dışı Etkinliklerde Kullanma Durumu

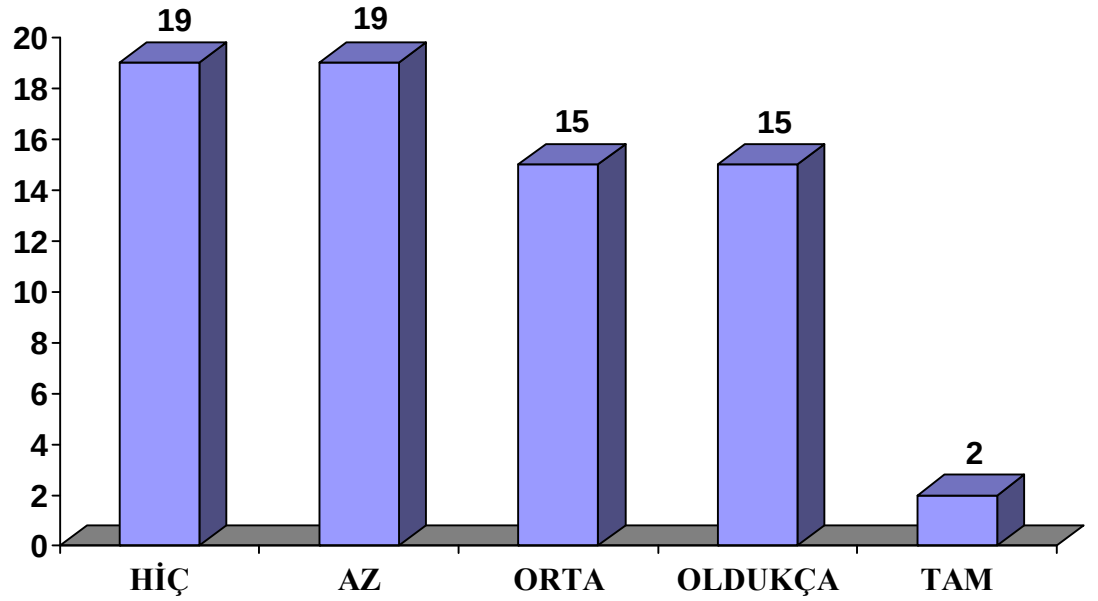
Grafik 2.4. Müzik Öğretmenlerinin Ortaöğretim Kurumlarında Bağlamayı Ders Dışı Etkinliklerde Kullanma Durumu

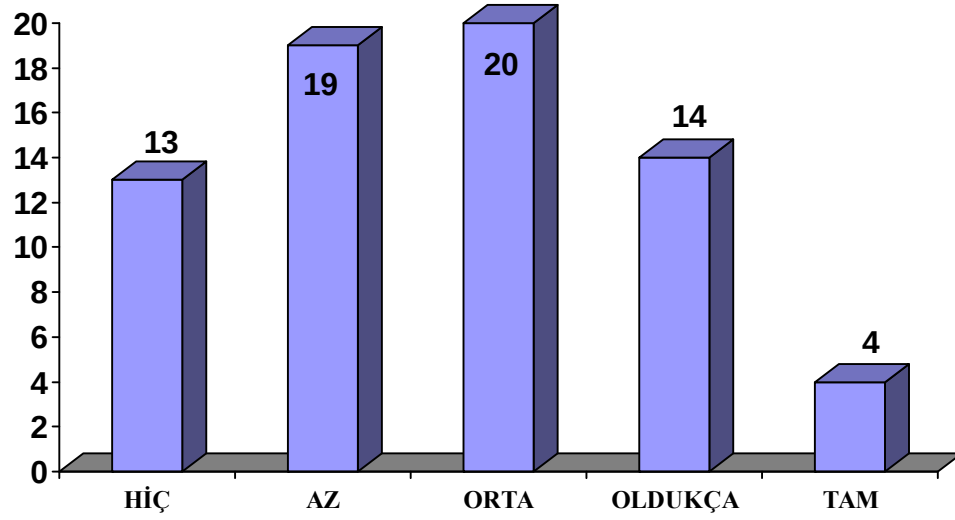
Grafik 2.5. Verilen Bağlama Eğitiminin Yeterliliğine İlişkin Müzik Öğretmeni Görüşleri

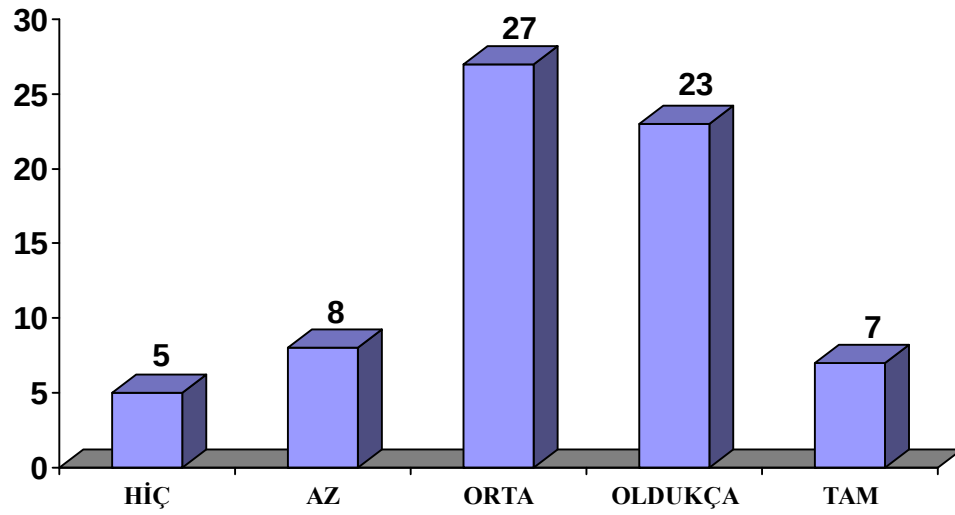
Grafik 2.6. Müzik Öğretmenlerinin Mezun Olduktan Sonra Bağlama Çalma Düzeyleri

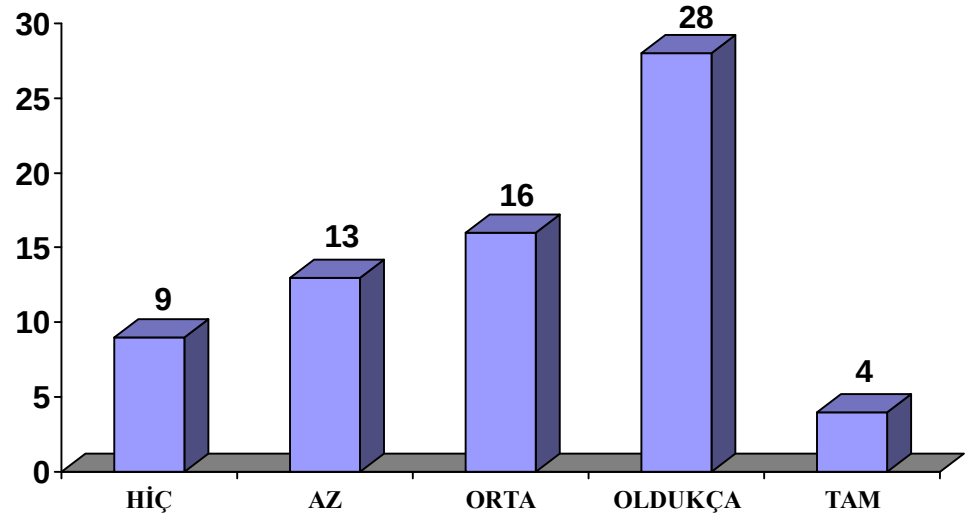
Grafik 2.7. Öğrencilerin Bağlama Öğrenmeye Karşı İlgileri

Grafik 2.8. Bağlamanın Müzik Derslerinde İşlenmeye Uygunluğu

Grafik 2.9. Bağlamanın Müzik Öğretmenlerinin Meslek Yaşamlarına Katkısı

EK 3: Müzik Öğretmenliği Lisans Programı

I. YARIYIL

	DERSİN ADI	T	U	K
A	Müziksel İşitme Okuma Yazma I	2	2	3
A	Piyano I	1	0	1
A	Bireysel Çalgı I	1	0	1
A	Bireysel Ses Eğitimi I	1	0	1
A	Okul Çalgıları I (Gitar-Bağlama-Blokflüt)	0	2	1
MB	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3
GK	Müzik Kültürü	2	0	2
GK	Felsefeye Giriş	2	0	2
GK	Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	0	2
GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I	2	0	2
GK	Yabancı Dil I	3	0	3
TOPLAM		19	4	21

II. YARIYIL

	DERSİN ADI	T	U	K
A	Müziksel İşitme Okuma Yazma II	2	2	3
A	Piyano II	1	0	1
A	Bireysel Çalgı II	1	0	1
A	Bireysel Ses Eğitimi II	1	0	1
A	Okul Çalgıları II (Gitar-Bağlama-Blokflüt)	0	2	1
A	Koro I	0	2	1
GK	Genel Müzik Tarihi I	2	0	2
GK	Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	0	2
GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II	2	0	2
GK	Yabancı Dil II	3	0	3
MB	Eğitim Psikolojisi	3	0	3
TOPLAM		17	6	20

III. YARIYIL

	DERSİN ADI	T	U	K
A	Müziksel İşitme Okuma Yazma III	2	2	3
A	Piyano III	1	0	1
A	Bireysel Çalgı III	1	0	1
A	Bireysel Ses Eğitimi III	1	0	1
A	Koro II	2	2	3
A	Armoni Kontrpuan-Eşlik I	2	0	2
A	Geleneksel Türk Halk Müziği	2	0	2
A	Okul Çalgıları (Gitar-Bağlama-Blokflüt) III	0	2	1
MB	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3
GK	Genel Müzik Tarihi II	2	0	2
GK	Bilgisayar I	2	2	3
TOPLAM		18	8	22

IV. YARIYIL

	DERSİN ADI	T	U	K
A	Müziksel İşitme Okuma Yazma IV	2	2	3
A	Piyano IV	1	0	1
A	Bireysel Çalgı IV	1	0	1
A	Bireysel Ses Eğitimi IV	1	0	1
A	Koro III	2	2	3
A	Armoni Kontrpuan-Eşlik II	2	0	2
A	Geleneksel Türk Halk Müziği Uygulaması	0	2	1
A	Türk Müzik Tarihi	2	0	2
A	Elektronik Org Eğitimi	0	2	1
MB	Rehberlik	3	0	3
GK	Bilgisayar II	2	2	3
TOPLAM		16	10	21

V. YARIYIL

	DERSİN ADI	T	U	K
A	Müzik İşitme Okuma Yazma V	2	0	2
A	Piyano V	1	0	1
A	Bireysel Çalgı V	1	0	1
A	Armoni Kontrpuan-Eşlik III	2	0	2
A	Koro IV	1	2	2
A	Orkestra/Oda Müziği I	1	2	2
A	Geleneksel Türk Sanat Müziği	2	0	2
A	Çalgı Bakım Onarım Bilgisi I	0	2	1
A	Eşlik Çalma	0	2	1
A	Eğitim Müziği Dağarı	2	0	2
MB	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3
GK	Güncel ve Popüler Müzikler	2	0	2
TOPLAM		16	10	21

VI. YARIYIL

	DERSİN ADI	T	U	K
A	Müziksel İşitme Okuma Yazma VI	2	0	2
A	Piyano VI	1	0	1
A	Bireysel Çalgı VI	1	0	1
A	Armoni Kontrpuan-Eşlik IV	2	0	2
A	Koro V	1	2	2
A	Orkestra/Oda Müziği II	1	2	2
A	Geleneksel Türk Sanat Müziği Uygulaması	0	2	1
A	Çalgı Bakım Onarım Bilgisi II	0	2	1
A	Müzik Biçimleri	2	0	2
MB	Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3
MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2
GK	Estetik *	0	2	1
TOPLAM		14	12	20

VII. YARIYIL

	DERSİN ADI	T	U	K
A	Piyano VII*	1	0	1
A	Bireysel Çalgı VII	1	0	1
A	Koro VI	2	2	3
A	Orkestra/Oda Müziği III	1	2	2
A	Türk Müziği Çokseslendirme*	0	2	1
MB	<i>Okul Deneyimi</i>	1	4	3
MB	<i>Özel Öğretim Yöntemleri II</i>	2	2	3
MB	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3
MB	Bilimsel Araştırma Teknikleri	2	0	2
GK	Topluma Hizmet Uygulamaları**	1	2	2
GK	Oyun, Dans ve Müzik	0	2	1
TOPLAM		14	16	22

VIII. YARIYIL

	DERSİN ADI	T	U	K
A	Koro VII	0	2	1
A	Orkestra/Oda Müziği IV	1	2	2
A	Proje-Tez	0	2	0
A	Okul Öncesi Müzik Eğitiminde Genel Yaklaşımlar*	0	2	1
MB	Eğitim Müziği Besteleme	2	2	3
MB	Müzik Toplulukları Eğitimi ve Yönetimi	1	2	2
MB	<i>Öğretmenlik Uygulaması</i>	2	6	5
MB	Piyano ve Öğretimi	1	0	1
MB	Bireysel Çalgı ve Öğretimi	1	0	1
GK	Türk Eğitim Tarihi*	2	0	2
TOPLAM		10	18	18

GENEL TOPLAM	Teorik	Uygulama	Kredi	Saat
	124	84	165	208

A: Alan ve alan eğitimi dersleri, MB: Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri, GK: Genel kültür dersleri